

Nytt från VARMLANDS SLÄKTFORSKARFÖRENING 1990:3

MEDLEMSBLAD FÖR VARMLANDS SLÄKTFORSKARFÖRENING

Augusti 1990

Redaktör: Bernhard Granholm

Årgång 7

För den som sjöledes eller med bantåg eller annorledes nalkas Västerås, det gamla, på historiska minnen från Engelbrekts- och Vasatiderna så rika, höfdinga- och biskopsätet på Mälarens norra strand, ter sig denna kring Svartåns mynning uppväxta stads läge ganska låglänt, och de nära nog enda höga föremål, som der tilldraga sig åskådarens uppmärksamhet, äro Domkyrkans härliga tornspira och det åldriga slottet med länscellfängelset och lazarettet till närmaste grannar. Gammalt folk, som icke under en längre årsföljd besökt staden skall finna dens — åtminstone delvis, betydligt förändrad, utvidgad och förskönad, ja, flerstädes knappt igenkännlig. Under Arhundradets första hälft syntes der allt gå i stilla lunk, men efter femtiotalet och stadsfullmäktigeinstitutionens uppkomst har staden tagit raska och stora steg framåt, hvarom jernväg, vattenledning, hamnesplanad, de tre maimarne, Norr-, Öster- och Vestermalm, Vasaparken, Stadsparken, de begge stora Vestmanniabyggnaderna, Allmänna svenska elektriska aktiebolagets statliga byggnadskomplex, jämte andra på senare åren tillkomna industrianläggningar bära vittne.

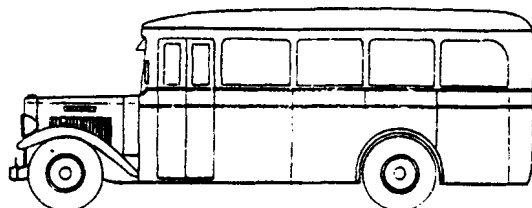
Stockholm i November 1899. ⇒

L W Ahlén

(Ur DJÄKNEBERGET VID VESTERÅS, 1900).

VI ÄRNA ICKE NALKAS VÄSTERÅS VARE SIG SJÖLEDES ELLER MED BANTÅG - VI GÖRA DET ANNORLEDES MEDELST OMNIBUS. SE NOTIS I BLADET! ⇒ 4

Volvobuss från 1932, 19 sittplatser ⇒ chassie LV 72, kaross SKV, 6-cyl bensinmotor.

UR MEDIO FR SVENSKA SPÄRVÄGSSÄLLSKAPET - NR 5 1973

PD 80 71

STYRELSEN FÖR VÄRMLANDS SLÄKTFORSKARFÖRENING

ORDFÖRANDE

Lars-Gunnar Sander
Norra Berghaget
667 00 FÖRSHAGA
Tel 054-727 54

VICE ORDFÖRANDE

Ingrid Johansson
Värmskog Sättra
671 95 KLÄSSBOL
Tel 0555-308 80

SEKRETERARE

Annette Stenbäck
Haggdalsvägen 5
683 03 N RÅDA
Tel 0563-604 54

KASSÖR

Stig Jonasson
Drevstagatan 49A
681 00 KRISTINEH: N
Tel 0550-171 09

LEDAMOT

Eivor Lantz
Lindersvagen 20
563 02 HAMMARÖ
Tel 054-257 27

LEDAMOT

Bo Cider
Skolgatan 12
660 60 MÖLKÖM
Tel 0553-103 78

LEDAMOT

Sonja Petersson
Ölmegeatan 9A
652 30 KARLSTAD
Tel 054-11 94 11

SUPPLEANT

Janet Leffler
Trumberget 5
663 00 SKOGHALL
Tel 054-237 11

SUPPLEANT

Anneli Möller
Lupingatan 9
653 45 KARLSTAD
Tel 054-16 01 25

SUPPLEANT

Gunhild Svensson
Box 8067
650 08 KARLSTAD
Tel 054-314 48

SUPPLEANT

Bertil Swansson
Brunskog
670 30 EDANE
Tel 0570-550 23

REDAKTÖR

Bernhard Granholm
Ljunggatan 39C
664 00 GRUMS
Tel 0555-111 53

ARKIVFÖRVALTARE

Bo Cider
Emigrantregistret
KARLSTAD
Tel 054-15 92 72

ARKIV

Emigrantregistret
Gamla Badhuset
Box 331
651 08 KARLSTAD
Besöksadress:
Strandgatan 4

POSTGIRO

46 96 60-5

VALBEREDNING

Valla Johansson
SÄFFLE
Tel 0533-143 71

Ulla Larsson
EDSVALLA
Tel 054-391 17

John André
KARLSTAD
Tel 054-83 12 40

I N N E H Ä L L

Västerås.....	1.3
VSF:s styrelse.....	2
Innehållsförteckning. Kommentarer.....	2
SSF:s riksmöte.....	3, 4
Bussresa till Västerås. utställning.....	4
Boktips special västmanland.....	4
Angeläget från SSF.....	5
Badhusträff den 10 maj.....	7
Forskarprofilen.....	8
Svenska språket.....	9
Låneavgifterna - SVAR.....	10, 14
Läsövning från Leksand.....	11
Kulturförvaltningen i Karlstad.....	11
Papper.....	11
Svensk arkivguide 1988.....	12
Den framtida folkbokföringen.....	12
Arkivproposition.....	13
Arkivtips.....	13
Karta över Värmland. socken- och häradsgränser..	15
värmlänningar i USA.....	16
Antavlan.....	16
Antavla 3 Olof Jilthage.....	17
västgötaklimax.....	18
Tjugo handskriftstexter.....	18
Insänt.....	18
Antavla 4 Eivor Lantz.....	19
Boktips.....	20
Efterlysning av arbetsvandrare värmlänningar...	21
"Värmlandsmä!" i Göta hovrätt.....	22
Rättelse i medlemsförteckning. Misstag i bladet	23
Säfflebesök.....	23
Hembygdsgårdar i Värmland.....	23
Vårdslös omkörning 1729.....	24
Vad är "tvivelaktig kvalitet"?.....	24
Ur blad 8 FORUM.....	24
Björnfångst i Värmland.....	25
Anor sökes.....	27
Ldnestatistik i Grums.....	28
Lokalhistoriska dagar i Bords.....	28
Förnamnsstatistik. Notiser.....	28
Höstens program.....	29
Adresser. Nästa nummer.....	30
Säffle otillgängligt. Säffle får vänta...	30
Några viktiga datum.....	30

KOMMENTARER

Nu håller Du alltså nr 1990:3 i handen. En fråga som jag di vill ställa: är det sådant Du önskar ett medlemsblad skall vara? Är avvägningen mellan innehållsdelarna bra? Som släktforskare vill Du naturligtvis ha hjälp i Din forskning. Att direkt ge Dig och övriga läsare namnen på Era anor är omöjligt - det skulle också "stjäla" forskarnöjet från Dig - men att ge anvisning om vägarna till anorna. det tror jag är bladets uppgift. Skriv och berätta om det är något Du saknar i bladet!
Bernhard Granholm

"När folket vördar sina minnen, bevarar det sig själv." Hallristning på Djäkneberget i Västerås.

VÄSTERÅS

Västerås-beskrivningen på sid 1 är inledningen till en beskrivning av Djäkneberget. 1899 Ars text fortsätter: För 40 år sedan fanns det icke annat än moras, enbuskar, ljung, törne och en mager gräsväxt mellan klipporna. På bergets högsta & sidan vettande kaön firades ad gammalt Valborgsmessaöften med kanonsalut, brinnande tjärtunnor och fyrverkeri af det åldriga Rudbeckska gymnasiets alumner, de 4 k djäknarne; och af d m bär berget sitt namn an i dag.

På 1860-talet rörde och planterade kapten Peder Gustaf Sam Lidman i "mora-set" och gjorde det till en vacker park fyllt med minnesmärken, av vilka vi citerat ett par stycken i bladet.

Vinjetten i vänsterspalten på framsidan är från 1967 och prydde omslaget till en karta över Västerås.

I dag är inte Domkyrkans tornspira det enda höga föremål. Staden har bl a begåvats med en 25 våningar byggnad; glastorn står det i turistbroschyren.

I dag har ASEA bytt namn till ABB.

Mycket har hänt sedan handelsplatsen vid Svartåns mynning uppstod - **Västra Aros**, som det senare kom att benämnas.

Slottet, troligen från 1300-talet, inrymmer idag landshövdingbostad och länsmuseum.

RIKSMÖTET

Riksmötet hålls i Rudbeckianska skolan. Den ligger i samma kvarter som Dökan.

Preliminärt program

Lördagen den 29 september,

Kl 10.00 Invigning.

" 10-17 Utställningar.

" 11.00 Nils William Olsson, Florida: Hur man finner sina anförvanter i Nordamerika. *

" 12.00 Wolter Ehn, ULMA, Uppsala: ULMAS' verksamhet.

" 13.00 Förbundets riksstämma.

19.00 Supé med dans i Stadshusrestauranten.

Söndagen den 30 september.

Kl 10-16 Utställningar.

12.00 Fil dr Angela Rundquist: Grevinnor, friherrinnor och fina fröknar på 1800-talet.

" 13.00 Representant från organisationskommittén för folkbokföringen.

" 14.00 F Överlantmätaren Alfred Örbäck: Kartans betydelse för släktforskaren.

Båda dagarna visas på Stadsbiblioteket en utställning om Hülpherska samlingarna.

Asar och Arosbor, en arkeologisk utställning på Länsmuseet. Öppet lördag och söndag kl 13.00 - 16.00.

* Dialekt och folkmimmesarkivet.

ENSKILD MEDLEM HAR NÄRVARO- OCH YTTRANDERÄTT VID RIKSSTÄMMAN

= BUSS TILL VÄSTERAS =

LÖRDAG 29 SEPTEMBER 1990

Tidtabell

Tid	Ort
07.00	fr Säffle, Stora Torget.
07.30	fr Grums, järnvagsstation.
08.00	fr Karlstad, järnvagsstation (C).
08.30	fr Kristinehamn, järnvagsstation.
10.00	t Västerås.

15.00 fr Västerås. (Cirkatid).

Anmälan görs genom insättande av 225 kr på föreningens postgirokonto 46 96 60-5 senast 7 september.

Skriv Västeråsresan på inbetalningskortet.

Anhöriga och vänner till medlemmarna är välkomna medfölja bussen till samma pris.

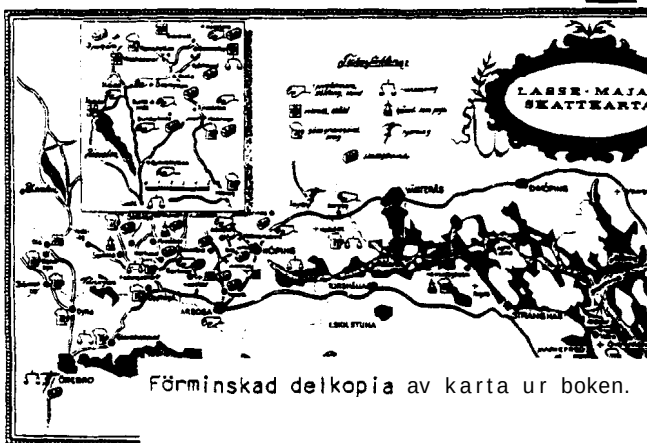
UTSTÄLLNING

Vid riksmötet anordnas en utställning där föreningarna inbjudits deltaga. De medlemmar, som har utställningsobjekt ombedes kontakta ordförande eller vice ordförande.

BOKTIPS SPECIAL VÄSTMANLAND

EDVARD MATZ: Legenden om Lasse-Uaja, Rabén & Sjögren 1970.

Vi ger här ett något annorlunda boktips. Det galler en skildring av Lars Larssons (Molin), f 1785 i Ramsberg, d 1845 i Arboga, liv. Förutom att skildra denne svenske "Robin Hoods" liv, så berättar boken om miljöer i västmanland samt om de miljöer, som bokens huvudperson vistades i - primärt självvalda och som konsekvens av detta, påtvingade./BGm Fler boktips ⇒ 20

Sveriges Släktforskarförbund

RIKSSTÄMMAN 1990

Utdrag ur Förslag till dagordning

- I Upprop m m
- 2-4 Val
- 5-6 Dagordning. Mötet utlyst.
- 7 Årsredovisning. Revisorer. Ansvarsfrihet.
- 8 Verksamhetsplan.
- 9-12 Val m m
- 13 Förbundsstyrelsens förslag.
- 14 Motioner. (Se **Behandling av motioner** [6])
- 15 Övriga ärenden.

Annan närvaro

Stödjande medlemmar i släktforskarförbundet och enskilda medlemmar i förbundets medlemsorganisationer har närvaro- och yttranderätt vid stämman. Rösträtt innehas bara av den som är ombud för medlemsorganisationer.

Utdrag ur verksamhetsberättelse

Styrelse m m

Övriga ledamöter:

Eva Fredriksson, Karlstad*

*J) Hdkan Skogsjö avgick 1 oktober 1988 och ersattes med Eva Fredriksson, Karlstad, för resten av mandatperioden.

Medlemsförhållanden

Vid utgången av december 1989 hade riksförbundet 70 medlemsorganisationer med totalt 10.922 medlemmar, varav ett medlemsförbund, Skånes Genealogiska Förbund, samt 52 övriga föreningar.

Under samma tid hade 2.749 personliga medlemmar och 8 stödjande föreningar registrerats. Antalet prenumeranter var 155.

EKONOMI

1989 blev ett ekonomiskt svagt år med en förlust på 65.000 kr (jämfört med en vinst på 76.000 kr för 1988).

Förbundet har begärt ett anslag från staten på 60.000 kr för budgetåret 1989/90. Utbildningsdepartementet överlämnade ansökan till riksarkivets nämnd för enskilda arkiv, som dock avslog ansökan.

Bromma 2 februari 1990

Erik Thorell
Ordförande

Elisabeth Thorsell
sekreterare

ÖVRIGA ARRANGEMANG REDOVISAS PÅ SID 3

ANGELÄGE

15. Motion från

—%—kar—

2 medlemmarorganisationerna

Rättsmaterial på mikrokort efter kyrkböckerna

Vid årsskiftet 1990/91 beräknas alla rullfilmerna av kyrkböcker vara konverterade till mikrokort (microfiche).

Avsikten är **da** att man vid SVAR ska **övergå** till motsvarande arbete med rättsmaterial, d v s domböcker, bouppteckningar mm. Det rör sig om stora **mängder** arkivalier, totalt t o m mera än de hittills bearbetade kyrkoarkivalierna. Arbetet kommer att ta mycket **lång** tid och blir nog inte klart förrän en bit in på nästa sekel. Det krävs därför en omfattande planering, och man har inom arkivverket satt **igång** en sidan.

Inom släktforskarförbundet har vi gjort en sammanställning av de **önskemål från forskarkåll**, som vi kunnat **få** fram, och som vi tycker ska beaktas, när planeringen görs. Underlag har till stor del varit en motion (5/89) från Karlskoga-Degerfors Släktforsarklubb till stämman i Sundsvall och den beredning, som styrelsen gjorde inför stämman av motionen. En **skrivelse** i ärendet **överlämnades** till riksarkivet i samband med ett sammanträde med SVARs rådgivande nämnd den 1 juni 1990.

Våra framförda **önskemål** gir i korthet ut på följande:

20-25 % av konverteringskapaciteten **bör reserveras** för andra arkivalier än **rättsmaterial**, t ex genealogiskt material, som är filmat men som inte finns på mikrokort. Det kan gälla handlingar hos de stora biblioteken, passagerarlistor avseende emigranter (de fullständiga, registren finns redan). domkapitelsarkiv o s v.

Turordningen i vilken objekten tas bör göras **så**, att arbetet **går** rationellt och fort. Vi har dock tryckt **på**, att **man** bör tänka **på** att först **få** fram **sådant** material, som idag inte är **tillgängligt** för fjärrlån, d v s inte har köpts in av vederbörigt länsbibliotek. Det galler bl a juridiska arkivalier för Stockholms, Östergötlands och Göteborgs- och Bohus län samt en del hovrättshandlingar.

Vi förutsätter, att **nyfilmaing** kommer att fortsätta och har har nämnt **sådant** som register till bouppteckningar mm, bouppteckningar efter 1860, mantalslängder som inte finns filmade tidigare, bl a **också sådana** som kan **finnas** i länsstyrelserna handlingar.

Vi föreslår, att **sådant** filmat material, som idag

inte är **tillgängligt** för fjärrlån, och som kommer att hamna **långt** bak i konverteringskön, eventuellt under en **övergångstid** görs **tillgängligt** för fjärrlån på rullfilm.

Vi trycker **också** på kontroll av läsbarhet och nödvändigheten av att **producera** register, kartaloger o d i takt med arbetet.

Med överlämnandet av skrivelsen till riksarkivet anser förbundsstyrelsen, att motion 5/89 är **färdigbehandlad**. Men givetvis kommer **ärendet** även i fortsättningen att bevakas.

Erik Thorell

Intresset sviktade inför SVARs 90-tal

Meningen var, att **vårsammanträdet** med SVARs rådgivande nämnd skulle äga rum i **Ramsele** i samband med ett seminarium om SVAR inför 90-talet. Det senare **måste** dock inställas på grund av alltför **få** anmälda deltagare.

Nämnden sammanträdde i **stället** i Stockholm den 1 juni.

SVAR, som numera är en **byrå** inom riksarkivet, har **växt på** sistone. I början av 1990 införlivades arbetsplatser i **Kramfors**, där riksarkivets register över enskilda arkiv matas in i en dator (projektet REA), **Junsele**, där samma sak händer med brandförsäkringshandlingar (projektet BEDA) och **Klimpfjäll** (granne med **måhända** mera kända **Stekenjokk** och den nedlagda gruvan), där SCBs utdrag ur födelse- vigsel- och dödböcker filmas (projektet MOD). Totalt har SVAR nu omkring 90 anställda.

Utlåningen av **mikrokort** ökar fortfarande kraftigt (67.000 volymer 1:a kvartalet 1990 mot 33.000 motsvarande kvartal 1989). **Målet** 200.000 per år **uppnås** möjligen i år. **Närmare** 90 % av de **utlånade** volymerna **går** till bibliotek, **återstoden** mest till privatpersoner **Utlåningsadministrationen** är numera datoriserad, och när systemet nu börjar bli inkört, ökar personalens kapacitet **så**, att väntetider borde kunna undvikas. ➡

**** ANBYTARTRÄFFAR 11/10 & 8/11 ****

Med det nya **budgetåret** tillförs SVAR fyra nya, fasta tjänster, vilket är **mindre än** man hoppats, men **ändå** givetvis en **förbättring**. Huvuddelen av personalen är fortfarande **tillfälligt** anställd och avlönad med **arbetsmarknadsmedel**, vilket för-**svårar** planering, utbildning o s v.

SVARs databas fullbordas alltmera. Den **innebär** bl a att SVAR-pärmen (-pärmarna) datoriseras. Det är redan idag möjligt att via en **terminal** och telefonledning **utifrån** koppla in sig i basen och söka efter det **material** som finns i **SVARs** be-**stånd**. **Våra** bibliotek har tekniska möjligheter att göra **sådan** sökning. **Men man** har ännu inte hunnit **klara** ut rutiner, **frågan** om eventuella av-**gifter** o s v. I **sammanhanget** bör observeras att basen endast ger **beståndet** av mikrokort vid SVAR, inte kortens innehåll.

Planerna för **budgetåret** 1990/91 **innehåller** bl a:

- Databasens användning ska läras ut.
- Marknadsföringska intensifieras, infor-
mationen **förbättras**.
- Planering för konvertering av de juri-
diska arkivalierna.
- Produktionen av jackets behöver ses över
och effektiviseras.
- Försök ska göras att **på** nytt **få igång**
registreringsarbeten.
- Forskarsalens framtid ska utredas (för **få**
besökare).

Bibliotekens **avgifter** för **fjärrkort** togs upp till **dikussion**, och det konstaterades, att den nuva-
rande mycket skiftande **avgiftsbeläggningen** är
otillfredsställande. Det är orimligt att av **två**
grannkommuner den ena tar 20 kr för ett **fjärr-**
lan, medan den andra ger samma service gratis.
Frågan är emellertid komplicerad, ja rent av
"het", eftersom den har med det kommunala
självbestämmandet att **göra**. **Nämnden** beslöt att
föreslå ett samarbete mellan statens **kulturråd**
som representant för biblioteksvasendet och riks-
arkivet som ansvarig för de filmade arkivalierna
med avsikt att söka komma fram till en rimligare
lösning av problemet.

Erik Thorell

Behandling av motioner

Punkt 14 på dagordningen

Informationsmaterial om släktforskning för skolbruk. / Motion 1/90

Medelåldern bland medlemmarna i släktforskar-
föreningarna är i regel hög. Till en del ligger
detta i verksamhetens natur. Emellertid **måste** det
vara ett centralt **mål** för släktforskarföreningar
och hembygdsrörelse att bygga upp ett tidigt in-
tresse bland barn och ungdom.

Vissa engagerade lärare har visat att det är **möj-**
ligt att i undervisningen - **tex** som fritt valt ar-
bete **på** gymnasiet - använda sig av släkt- och
hembygdsforskning. **På så** sätt berikas **innehållet**,
samtidigt som eleverna tränas i att relativt själv-
ständigt söka och bearbeta historisk **information** i
arkiv och bibliotek. Mindre databaser, tillrat-
talagda för **skolbruk**, har börjat utarbetas för
användning med hjälp av PC.

Den **fortgående** minskningen av historieunder-
visningens **timal** **på** gymnasiet gör initiativ **på**
området mer angeläget.

För **att** stimulera **lärare** och elever bör det vara
en uppgift för släktforskarförbundet att framställa
någon form av informationsmaterial. **På** kort sikt
skulle detta kunna ske i form av en enkel folder, i
första hand till gymnasielärare, med konkreta
exempel **på** ämnesval och hänvisningar **till**
befintlig litteratur och annat material. **På** längre
sikt bör det vara möjligt att medverka till att stu-
diematerial för **skolbruk** tas fram. Kanske kan
någon intresserad lärare bland medlemmarna
hjälpa till?

Storstockholms Genealogiska Förening **föreslår**
därför:

att förbundsstyrelsen **får** i uppdrag att
dels utarbeta en kort informationsfolder
för lärare, som **kan** spridas lokalt
med medlemsföreningarnas
hjälp,
dels medverka till att ett studiematerial
för **skolbruk** tas fram.

STORSTOCKHOLMS GENEALOGISKA FÖRENING

- - -

Förbundsstyrelsen finner **frågan** om släktforsk-
ning i skolan som mycket angelägen. Det finns all
anledning att ta fram material för att **kunna** öka
släkt- och hembygdsforskningen **på** alla stadier
inom skolan.

Förbundsstyrelsen **föreslår**

att motionen bifalles,

att stämman uppdrar **åt** förbundsstyrelsen
att även vidta **lämpliga åtgärder** utöver
motionens förslag som kan öka intresset
för släktforskning inom skolan. ☐

* VSF:s mötesprogram - sid 29 *

Badhusträff DEN 10 MAJ

Badhustraffen den 10 maj hade ett digert program. Efter idén från Skånes släktforskarförbund hade Lars-Gunnar Sander arrangerat en anbytarträff. Träffens område för denna premiär var Gillbergs härad, omfattande socknarna Glava, Högerud, Stavnas, Långserud, Gillberga, Värmskog och Svanskog. Dessutom hade två föredragshållare inbjudits. Deras anföranden handlade om häradet,

TORPFORSKNING I GILLBERGA

Ivan Johansson inledde med att berätta om sig själv och sin torpforskning. Hans intresse för torpen hade fötts redan i 5-årsåldern. Då fadern körde i skogen blev han inackorderad hos en torpgumma. I konfirmationsåldern hade han börjat rita kartor över torpen.

Då Ivan Johansson började på allvar med inventeringen fanns en lista med 239 torp. Vid kontroll av listan fann han att ett 40-tal av dessa torp hade fel namn eller låg i andra socknar. Ivans forskning har bestått i besök på platserna där torpen har legat samt samtal med äldre personer. Skogsavverkning har ofta utplånat spår av torpen.

Vissa torp har haft två eller flera namn. Ivan har dock lyckats lokalisera minst 494 torp - 625 st om man tagit med dubbelnamnen. På senare tid har han arbetat tillsammans med kartspecialisten Erik Ene. Några av torpen går dock ej att hitta. De har ej funnits på någon karta utan nämns enbart i husförhörlängderna.

Till hjälp har han haft en ekonomisk karta från 1880-talet samt den moderna ekonomiska kartan.

LITE TORPHISTORIA

Torpen byggdes i samband med nyodling av myrarna. År 1790 - 1860 fördubblades befolkningstalet i Gillberga från 1985 till 3769. Många unga blev torpare. De blev ofta livegna under de stora gårdarna. Sk backstugusittare var inte dagsverksskyldiga. De var ofta hantverkare och bosatte sig närmare bygden.

6 st jordkuler har hittats, men fler har funnits. En jordkula i Hällemysa har restaurerats.

PERSONFORSKNING

Det Ivan Johansson tycker är intressant är att ta reda på vilka människor, som bott på torpen. Många timar långt in på natten har han tillbringat på bib-

lioteket i Nysäter. I skolarkivet, i gamla sockenstämmoprotokoll har han funnit många uppgifter. Text uppgift om hjälp till ett torparpar när varg och björn slagit deras enda ko.

Till skydd mot drag spikade man upp sk Stömne-papp på väggarna. Det blev kraftiga ljudeffekter när det blåste och det berättas att en predikant under väckelsevagen på 1930-talet vid ett husmöte hävdade att det var Den Helige Ande som talade.

FORSVINGSRESULTAT

Ivans forskning har resulterat i 4 böcker. Bok nr 5 är under arbete och kommer att handla om torpen öster om Byälven utom Björnö.

ALLMÄNT OM GILLBERGA

Den andre talaren var Petet Olausson. Peter har släktforskat sedan 1970. Denna forskning omfattar främst Häljebol i Gillberga. Övriga Gillberga samt Stavnas ingår även. Ett antal antavlor och stamtavlor finns som resultat av detta. I skrift har Peter presenterat detta bl a i GU-bladet 1979:1 samt i Svenska Antavlor 1980:2 & 3, antavla 13, Värmlandsanor. Denna sträcker sig till 1500-talet.

Övrig forskning omfattar bl a Stömne Bruk, säteritorp från 1500-talet och finska invandringen på 1600- och 1700-talen.

NÄMDEMÄNNEN

Peter har intresserat sig speciellt för nämndemännen. Deras existens är belagd i tingsprotokoll från 1460-talet. Under 1600-talet värderades nämndemannskapet högt. Ämbetet gick i arv i slakten. Så småningom ökade socknens betydelse på bekostnad av häradets, varvid nämndemännens inflytande minskade. Många präster och länsmän har nämndemän i sina anor.

Forskningen om nämndemän finns dokumenterad i en uppsatssamt i Släkthistoriskt FORUM nr 3/1982 "Nämndemännen - bönder och lagskipare".

ANBYTE

Resten av kvallen agnades åt anbyte. Detta tillgick på samma sätt som beskrivs i Släkthistoriskt FORUM nr 1/1990 i lite mindre skala. Flera av de 25-30 medlemmar, som mött upp hade anknytning till Gillbergs härad.

Röster höjdes för att arrangera liknande träffar för andra härader.

Hur förvarar du alla avskrifter?

-Alla avskrifter förvaras i pärmar, kronologiskt uppställt. Men alla uppgifter sammanför jag till akterna.

Berätta om dina akter!

-Jag började med en typ av personakter för att på något sätt kunna hålla reda

Som första person under rubriken Forskarprofilen låter vi Carin Widen framträda. Med benäget tillstånd av författaren hämtar vi reportaget ur Strödda annotationer 1/89: Hur och varför började du att släktforska? -Det var när jag bodde i Karlskoga 1968. Då var det en präst som ledde släktforskar-

Carins kammare..

När man träder in i Carins kammare öppnat sig nästan himmelrikets portar. Tallafall om man forskar om och i Grythyttan och Hällefors församlingar. När århundradernas dimmor lättar framträder ett rum ad fullt med information och kunskap att enkväll i denna värld är aom att endast läsa förordet i en avhandling.

I en hytta finns litteratur om Grythytte- och Hälleforsbor och deras hembygd. Man närmar sig försiktigt för att bläddra lite. Titlarna han man ju anteckna, men tyvärr finns inte många av dessa böcker på stadens bibliotek.

I rummets inte finns ett antal hyllor fulla med kortlådor. Men dd hyllorna inte riktigt täckt till, ä4 även golvytan täckt. Dessa bottlådor är de verkliga juvelerna i btonan.

I varje kortlåda finns ett flertal blad av typen "personakter". Varje blad eller akt upptar en familj; en man, hans hustru och barn med alla relevanta data. På bladet finns även hänvisningar till föräldrar, ev omgiften samt även barnens giften. Hänvisningar till domböckerna kan också tjötekomma.

Till deaaa akter med basuppgifter finns utdrag ur domböcker, dessa utdrag han gälla allt från familjeägräl till anklagelser om lönnbränning.

Carin n även gjort avskrifter av Grythyttan och Hällefors alla födelse, vigsel och dödböcker. Avskrifterna av domböckerna at från år dn 1653.

Ett exempel på hua ett personkort han se ut visas på följande sida. Originalstorleken, A5, gick tyvärr inte tum utan är förminskat. Kortet visar Bergsman Johan Johananon, född 1678 i Saxhyttan, Grythyttans församling ock avliden 1752 i Lilla Hällesjön, Gaythyttan. ➡

kurser. Han var mycket kunnig. Jag var nyfiken på min mammas flicknamn, Biloch, och om vi var valloner.

Se'n blev jag intresserad av andra saker. Jag skrev av alla födelse-, vigsel- och dödböcker för Grythyttan och Hällefors. Ville ha lite mer kött på benen, så jag började även skriva av domböckerna.

kurser?

Nej, jag vill inte leda folk, jag vill hellre fråga. Men jag är medlem i värmlands släktforskarförening och sitter som kassör. Och så gick jag två kurser själv för att få lite mer tips, samt att få lära mig att läsa gammal stil lite bättre. "E"

på alla person-
ner. I
början
köpte
jag fina
kort,
AS-for-
mat, men
det blev
för
dyrt. Nu
skriver
jag på
de pap-
per jag
kan kom-
ma över..
Men allt
detta
har jag
ju bara
gjort
för min
egen
del, som
en del i
forsk-
ningen.
En kopia
av alla
akter
finns
också i
Ludvika,
ifall
något
skulle
hända
här.
Här du
varit
ledare
själv på
släkt-
forskar-

⇒ FORSKARPROFILEN Carins kammare...

(s t Johan Nilsson + Maria Persdot)	
Johansson, Johan, Sazhyttan, L Hållsjön, Grythyttan, 75 Ekberg	11:723-724:3:4
Född 1678 i Sazhyttan	
gift 1708 2/8 med CATHERINA PERSSON	Elsken Grythyttan f 171690 död 1743 11/7 i L Hållsjön
död 1752 9/10 i Lilla	Grythyttan av hetsig feber (dt t Per Andersson + Brita Timansdot)
Hållsjön, Grythyttan	
BARN (12, 40-30t lever 1752)	
Johan 1710 8/1 i L Hållsjön	död 1780 12/26
T: Johan Nilsson, Sazhyttan, Eric Nilsson, Ekberg, nu Carin Nilst, Sazhyttan, p Greta Nilst	g m Brita Erndt
Pehr 1712 15/3 "	
T: Olof Carlsson, L Hållsjön, Anders Johansson Sjöberg, nu Greta Håll, nu Christina Håll, Heden	död 1713 10/11/17
Son 1713 7/10 "	död 1718 12/2
Två barn	
Eric 1715	frågaint, har god vilja
Jakob 1718	g 43 m Maria Jakobsdot
Ingre 1720	
Brita 1724 27/8 " o)	g m Anders Mattsson
Johan 1726 29/11 "	g(1) m Lisa Andersdot
	(2) m Anna Nilst
	(3) m Sara Jonsdot
	g 59 m Anders Persson
	död 1730 9/5
Maria 1728 20 12 "	
Kierstin 1728 20/12 "	
Anna 1731 8/6 "	
DB 485,5 493 519 528 2 ggr 530,5 534 536	
g) T. angf. Carlsson, rikst., kungshuset, kammare, p)g. Olofsson, rikst.	

Johan Johansson ax vår gemensamma anfader. På Carins antavla fick han nummer XI:723 och på författarens antavla IX:249. Då vi hittat flera gemensamma anox så ax vi släkt på ett otal sätt.

Forskar även Du i Grythyttan eller Hällefors? Hat Du kanske tappat bort en anhörig i dessa trakter? Eller vill Du kanske av ren nyfiken veta om även Du är släkt?

Kontakta, helst brevledes,

Carin Widén

Kapriifolgatan 24

653 45 KARLSTAD

Marie Esplund

Jag vill tacka Marie för att vi fick använda hennes fina reportage. Utan att ha varit i kontakt med henne tidigare så har vi gjort vår idéskiss till Forskarprofilen med delvis samma frågor, som hon ställt till Carin.

Till nästa nummer har vi en profil på gång, men för kommande nummer finns ingen.

Carin har vi ju förmånen att ha på nära håll. Hennes kunnande och samlade material ar verkliga en guldgruva./BGM

Vinjetten till **Forskarprofilen** ar ritad

av Ingrid Johansson

SVENSKA SPRAKET

Ingvar Dahl i Arvika har sant oss några artiklar ur tidskriften Forskning och Framsteg. I nr 3/86 av denna har **Margareta Westman** och Per Ivar Vaagland skrivit vad ar svenska egentligen? Vi citerar delar av artikeln:

Om det ar någonting svenskar brukar ta för självklart ar det svenska språket. Men vad ar egentligen svenska?

Flera dialekter - kanske främst gränsdialekter - ar sådana att man kan tveka om vad som ar svenska och vad som inte ar svenska. Det ar framför allt i de vidsträckta gränstrakterna mot Norge som det kan vara svårt att avgöra vad för språk som talas. Det finns många gemensamma drag i den norska och den svenska dialekten på varsin sida om gränsen. Det gamla målet i Nordhärjedalen, t ex, hör från dialektforskarens synpunkt närmast i hop med de sydösttröndska målen.

Trots detta ar ändå nordhärjedalingarna svenskar med svenska sm sitt språk.

En dialekt i Sverige ar inte självständig utan inordnad under standardspråket.

SKRIFTSPRÅK GER RIKSSPRÅK

Det som håller samman den svenska språkgemenskapen ar standardspråket, rikssvenskan. Svenska består av alla de språkvarianter som ar besläktade med rikssvenskan och som fungerar inom den svenska språkgemenskapen. Till den hör också finlandssvenskan, fast med mer självständig ställning än andra varianter.

Förutsättningen för att svenska skulle bli ett självständigt språk var att man utvecklade det svenska skriftspråket. Grunden till det var historisk-politisk: tillkomsten av en självständig svensk stat på 1500-talet.

POLITISKT MAKTMEDEL

Reformationen på 1500-talet var mycket viktig för svenskan som självständigt språk. Den medförde bl a att svenskan övertog det gamla kyrkospråkets roll och fick ersätta latinet.

I och med att nationalstaten gav förutsättningar för att ett självständigt skriftspråk utvecklades, blev just detta skriftspråk ett viktigt enande element i det politiska system som växte fram. Det blev en nationell institution: ett styrmedel och maktmedel för stat och kyrka. Forts nästa nr.

LANEAVGIFTERNA - SVAR

OVERKLAGANDET AV KULTURNÄMNDENS
I GRUMS BESLUT

Jag skall här göra en kortfattad sammanfattning av vad som hittills hänt med överklagandet av Grums' kulturnämnds beslut om 10:- kr för lån av mikrokort från SVAR.

FRÅGA TILL BIBLIOTEKSCHEFEN 1990-01-28

28/1 tillskrev jag bibliotekschefen i Grums med begäran om skriftligt svar på varför låneavgiften sedan oktober 1989 var 10:- kr. Jag citerade Hakan Skogsjö's artikel FRÅN FILM TILL KORT samt hans ledare Är tantsnusket mer vart än släktforskningen? i Slakthistoriskt FORUM nr 4/89 delvis. HS's citat av förre arkivrådet Nils Nilsson citerade jag i sin helhet. Jag lovade ta in bibliotekschefens svar i NFV (Nytt från).

KULTURNÄMNDENS BESLUT 1990-02-21

Som svar på brevet fick jag ett protokollsutdrag från KNs (kulturnämndens) sammanträde, publicerat i nr 1990:2 av NFV. Ungefär samtidigt fick jag reda på att en ledamot i KN uttalat sig att avgiftshöjningen skulle bero på en portohöjning till kr 22:50.

BESVÄR 1990-03-09

Jag ingav då förvaltningsbesvar till länsstyrelsen i Karlstad. Denna vidarebefordrade besväret till kammarrätten i Göteborg.

Besväret sammanfattades i: Grunder för besväret a oriktiga uppgifter i beslutsunderlaget, tveksam beslutsmotivering samt misstanke om att ledamot av nämnden inte vetat riktigt vad han beslutat om. Oriktiga uppgifter angav jag vara påståendet att lån var gratis förr, tveksam beslutsmotivering: att kulturnämnden anser att boklåntagare subventionerar lånen av mikrokort från SVAR samt misstanke om att ledamot inte vetat: Misstanke om ledamots ignorans ... uttalat sig om portohöjning till 22:50 som skäl.

KOMPLETTERING 1990-03-21

Formuleringen i sista stycket ändrades till: välgrundad misstanke om nämndens ignorans.

UNDERRÄTTELSE 1990-05-14

14/5 fick jag underrättelse om att KN yttrat sig över mitt besvär. Jag gavs tillfälle yttra mig. KN hade sammanträtt 1990-04-26 och då bl a sagt: Biblioteket har tecknat avtal ned SVAR De direkta kostnaderna 13 kr/volym och månad. Dessutom till- Statistik från biblioteket i Grums

kommer bibliotekets administrations- och porto-kostnader för beställning. Låntagaren betalar 10 kr/volym till biblioteket. således subventionerar biblioteket varje lånad volym med 3 kr + porto och administrationskostnader. Avgiften ligger således under kommunens kostnader för servicen. Kulturnämnden har beslutat att förmedling iv lån från SVAR ligger utanför sedvanlig biblioteksverksamhet.

YTTRANDE 1990-06-10

Till yttrandet till kammarrätten bifogades synpunkter på bibliotekens fjärrlåneavgifter av Erik Thorell, SSF. Jag formulerade yttrandet i fem punkter. Jag inledde med: Jag finner att kulturnämnden svar i likhet med de 54 beslut enligt 511 at vilseledande. K. . söker få det framstå som om bibliotekets utgifter för hantering av mikrokort till SVAR skulle vara större än dess utgifter för hantering av mikrofilm till lan4biblioteken eller för hantering av vanliga böcker vid 4 k fjärrlån. Sanningen man nu har ett ställe, SVAR, i stället för tidigare 20-25 länsbibliotek samt att man är helt befriad från portokostnader vid returen De 5 punkterna nyckelord är: 1.... inte vara helt lagligt att i jämförelse inte nämna kostnader genom interndebitering eller dolda kostnader. 2.... jämför inte volymer eller kopior av dessa från offentliga arkiv med böcker. strider mot intensionerna i regeringens proposition 1989/90:72 om arkiv att ange en del av biblioteksverksamheten som subvention av olagligt diskriminerande. 3 i §11 nämner k... "släktforskare" som en grupp låntagare. olagligt att särbehandla en grupp människor eller ett visst intresse. 4 K. . säger att lån från SVAR "ligger utanför sedvanlig biblioteksverksamhet". Man kan då fråga sig om lyssning till musikinspelningar hör till bibliotekets sedvanliga verksamhet Det har dock på biblioteket i Grums blivit en sedvänja att man får låna kopior av arkivalier samt lyssna till musik. 5 brott mot demokratiska rättigheter att särbehandla ofta bemålade lån h04 SVAR.

(Understrykningar av citat är gjorda även i originaltexten).

Detta är alltså läget i juli. Jag vill inte göra ytterligare kommentarer nu.

Jag har erfaren att man i KN ännu i juni trodde att det rör sig om en portohöjning! (Sic)!

Bernhard Granholm

Utdrag ur bilagan från Erik Thorell

Läsöfning

Margaretha Hedblom i Leksand, redaktör för DALFOLK, sände i januari i d. vidst. kopia ur Leksands kyrkoarkiv med bifogat brev: Det vax så trevligt att få lada Er intressanta tidning - TACK för den. Kanske någon av Exa forskare han vaxa intresserad av den värmlänning jag hittat härförleden, Jonah Gyllenspetz från Sundz socken. Kanske kan det vaxa en lämplig läsövning. Hälsningar / Margaretha Hedblom.

KULTURFÖRVALT-

NINGEN I KARLSTAD har i sitt **FÖRENINGSGRÄGIST**, en förteckning över föreningar och institutioner, som sysslar med i huvudsak utåtriktad, kulturell verksamhet tagit med Värmlands släktforskarförening

PAPPER

Det är viktigt vilken typ av papper vi använder till sådant vi vill skall bevaras till våra efterkommande.

Tre huvudgrupper kan namnas:

- * Papper som innehåller huvudsakligen mekanisk massa och returmassa - t ex **Panda**.
Förmultnar av sig själv efter 20-25 år, inverkar negativt på intelligen-
de papper - passar till kladdpapper
och liknande som skall slängas snart.
Får inte förvaras tillsammans med
handlingar av långsiktigt värde.
- * **Neutrallimmat** papper av kemisk massa
- t ex **Multicopy** och **MoDo Copy**.
Har relativt lång hållbarhet, har
ingen inverkan på andra papper - pas-
sar till handlingar som inte skall
sparas längre än 10 år.
- * **Lumpapper - Svenskt Arkiv**.
Har mycket lång hållbarhet (c:a

[illegible]

Kopia ur dödbok från Leksands kyrkoarkiv.

⇒ 1000 år..) - används till handlingar som skall sparas längre tid än 10 år.

Alla här nämnda papper är klassade som miljövänliga.

De två första grupperna är klorsnåla, d v s tillverkade av pappersmassa som inte orsakar större utsläpp än 1 kg organiskt bunden klor per ton.

Svenskt Arkiv är klorfritt, d v s har inte klorblekts.

(Arkivforum 1989:3)

Vikten, som anges är vikten för 1 m² av pappret ifrdga. A4-format är $\frac{1}{16}$ m², således väger ett 80g A4-papper 5g.

VÄRMLANDSARKIV

Postadress: Box 475, 651 11 Karlstad
Besöksadress: N Strandgatan 4, Karlstad (Gamla Badhuset)

Telefon: 054/152280 (exp), 054/152287 (arkivchef), 054/72334 (arkivdepå), 0550/16663 (bokvårdscentralen)
Öppettider: sept-april: mån 8.00-19.00, tis-fre 8.00-16.30; maj-aug: mån-fre 8.00-16.00
Personal: Kansliet, Karlstad: Bode Janzon, arkivchef; Peter Olausson, arkivassistent; Halvarsson, kanslist, Rut Hoffjell, arkivdepå, Forshaga; Kjell Mofjell, Noreen, kanslist; Siri Engelsen, kanslist; Bokvårdscentralen: Kurt Käck, bokbindare; Assar Gustavsson, kanslist; Svea Eriksson, kanslist.

tekniska register och grafiskt. Register ritningar m.m. samt bokvårdscentraler.

Huvudsakligt arkivbestånd

Värmlandsarkiv har bl.a. material från glasbruket från 1600-talet och framåt samt avlöste dessa. Materialet har deponerats i industri- och handelsarkiv. Vidare handlingar från Landstinget i Värmland. Här märks bl.a. handlingar från Centrallasarettet i Karlstad (från 1799 och framåt) samt övriga värmländska vårdinrättningar. Även provinsialläkarkararkiven förvaras vid Värmlandsarkiv. Värmlandsarkiv har också arkivmaterial från vissa av Värmlands kommuner: det är Forshaga, Karlstad och Kristinehamn med de upphörda kommuner, som ingått i samband med kommunsammanslagningar. Till detta kommer en del arkiv från enskilda familjer eller personer, hand-

dess m.m. sökingångar

Topografiska register och topografiskt ordnat register, Värmlandsarkiv har ett alfabetiskt bestånd, detta kompletterat med ett

EXEMPEL UR SVENSK ARKIVGUIDE 1988

SVENSK

ARKIVGUIDE 1988

Institutet för ortshistoria i Uppsala gav 1988 ut Svensk arkivguide första gången. I förordet förespeglar man kommande utgåvor. 1988 års guide innehåller uppgifter om mer än 300 arkiv. Man beskriver i väl strukturerad form de olika arkiven. För de flesta finns en karta över respektive arkivs geografiska dokumentationsområde. Bland de värmländska arkiven, som presenteras kan nämnas Värmlandsarkiv (se kopieutdrag) Folkrörelsearkivet, Landstingsarkivet samt några av biblioteken i länet.

Om arkivguiden fortfarande finns till salu vet jag ej; den finns dock på bibliotek och arkiv. Och lär som sagt utkomma fler gånger.

BGm

DEN FRAMTIDA FOLKBOKFÖRINGEN

Från 1 juli 1991 ersatts våra 1400 pastorsexpeditioner och deras hand- och maskinskrivna längder och akter av ADB-register för folkbokföringen skötta av en grupp inom vart och ett av de 120 lokala skattekontoren. Hur det skall gå till har organisationskommittén för folkbokföringen (OFF) föreslagit i ett delbetänkande, "Lag om folkbokföringsregister m.m." (SOU 1990:18).

Försäkringskassorna skall medverka i folkbokföringen. OFF föreslår att de får en förmedlande roll. Det finns ca 420 sådana kontor.

Folkbokföringen föreslås bli helt datoriserad. De lokala registren, ett vid varje skattekontor övertar pastorsämbetenas roll. Personalen där registrerar,

beslutar, utfärdar personbevis o s v. I dessa register finns alla folkbokföringsuppgifter, alltså även de "historiska".

Följande uppgifter registreras för varje person:

- 1 personnummer (även en sekelsiffra)
- 2 namn (alla, tilltalsnamn markerat)
- 3 adress/adresser (bostads och postadress)
- 4 folkbokföringsfastighet (även församling, kommun, län)
- 5 födelsehemort (där modern var folkbokförd eller ev församling där barnet föddes)
- 6 medborgarskap
- 7 civilstånd (ej samboförhållande)
- 8 familjerelation (barn, förälder, make osv)
- 9 inflyttning från utlandet

⇒ DEN FRAMTIDA FOLKBOKFÖRINGEN

- 10 **avregistrering** (dödsfall, flyttning ur landet, obefintlighet)
- 11 **gravsättning** (församling, kommun, län)
- 12 **yttre anteckning** i personakt
- 13 **diarienummer**
- 14 **sekretessprövning** (om **skäl finns**).

Man undantar följande **uppgifter** som nu registreras:

- kön (framgår av **personnummer**)
- dop, faddrar, **konfirmation**, lysning, **jordfästning** (kyrkans sak)
- **vigselsform** (framgår av diariet)
- dödsorsak (antas anges i intyg som inges till **SCB**)
- **dödsort** (framgår av diariet)
- yrke (kan anges vid folk- och **bostadsräkning**).

Centralt hos riksskatteverket skall finnas ett register. Detta centrala register skall vara ett referensregister. Det skall endast innehålla aktuella uppgifter.

Målsättningen är att den framtida forskningen inte skall få sämre villkor än vad som galler idag. Därför kommer längder att tas ut ur registren för att bevaras för framtiden. Riksarkivet har utrett hur detta bör gå till:

Folklängd framställs maskinellt i **femårsperioder** och ska **innehålla** ungefär samma uppgifter som dagens församlingsbok. Den sorteras **på** fastighet men **får** även personregister.

Inflyttningslängd och **utflyttningslängd** tas ut kronologiskt och ger utöver **sedvanliga uppgifter** även diarienummer.

Födelselängd tas ut kronologiskt och ska bl a ge personnummer, **namn**, födelseort, adress, fars och mors **personnummer**, namn, medborgarskap, födelseort, adress, **civilstånd** och **tillhörighet** till svenska kyrkan samt diarienummer.

Äktenskapslängd tas ut kronologiskt och **innehåller** uppgifter om **parterna**, adresser m m samt **vigseldatum** och diarienummer.

Dödslängd tas ut kronologiskt och ger bl a **dödsdatum**, personnummer, **namn**, **civilstånd**, födelseort, adress, medborgarskap, **tillhörighet** till svenska kyrkan, **make/maka**, **föräldrar** m m (**för minderåriga**) samt diarienummer.

Längderna kommer att finnas på **magnetband**, **mikrokort** och **arkivbeständiga papper**. Uttag av längderna sker vart femte år. Längderna och kopior av dem

kommer att förvaras på olika platser i landet.

Nuvarande sekretesslagstiftning kan komma att galla även för det nya folkbokföringssystemet.

De arkivalier, som idag förvaras hos pastorsexpeditionerna, tackande en period på ungefär hundra år, föreslås inte överföras till skattekontoren. De bör så snart plats finns på arkiven överföras till arkiwäsendet.

(Uppgifterna är hämtade från **Information från Sveriges Släktforskarförbund**).

ARKIVPROPOSITION

I regeringens proposition 1989/90:72 om arkiv m m föreslås bl a:

- ökning av arkivens tillgänglighet.
- ökning av stöd till enskilda arkiv.
- överföring av äldre handlingar ur kammararkivet.
- arkivlag (vi har inte haft någon sådan tidigare).

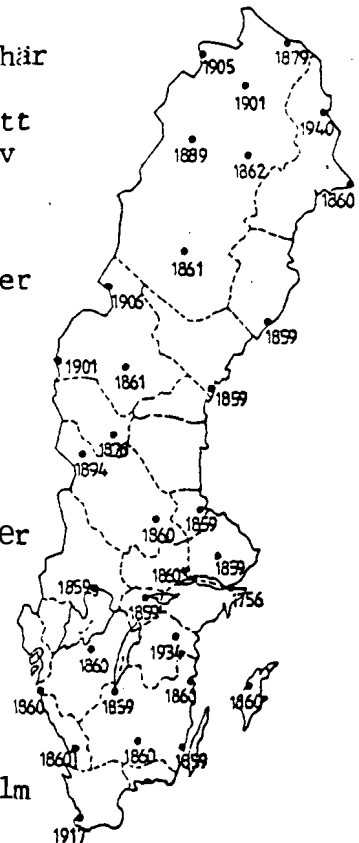
(Ur **Information från Sveriges släktforskarförbund**).

Arkivtips

SMHI

VILKET VADER VAR DET FÖRR?

Kartan här bredvid visar ett antal av SMHI:s äldre väderstationer och startåret för dem. Temperaturuppgifter finns från Uppsala 1739, Lund 1741, och Stockholm 1756. Samman-

Karesuando
Riksgränsen
Kiruna
Pajala
Naparanda
Kvikkjokk
Jokkmokk
Stensele
Umeå
Gällede
Härnösand
Östersund
Storlien - Vi
Sveg
Särna
Gävle
Falun
Karlstad
Västerås
Uppsala
Stockholm
Örebro
Norrköping
Skara
Göteborg
Jönköping
Västervik
Visby
Vaxjö
Kalmar
Halmstad
Malmö

ställningar av månadsmedeltemperaturer och månadssummor av nederbörden kan ⇒

erhållas till ett pris av 80 kr för 30 år var för sig.

Men man kan också själv läsa arkivalier om väder. För tiden c:a före 1860 finns materialet på Riksarkivet. Det övriga finns på SMHI i Norrköping. Undantag finns dock. Stockholmsserien finns enligt uppgift i sin helhet på SMHI. Säkra är att ringa SMHI och fråga i förväg, tel 011 - 15 80 00, Klimatsektionen.

För den som skriver släktkrönika kan uppgifter om vilket väder det var en viss dag vara av intresse. Det bör dock påpekas att det finns luckor i materialet.

På Riksarkivet finns från Värmland väderstatistik från Torsby 1840. Arkivbildare Kungl Vetenskapsakademien, meteorologiska observationer. Volym: Ia:36.

BGm

LANEAVGIFTERNA - SVAR

BILAGA TILL YTTRANDE TILL

KAMMARRÄTTEN

(Se sid 10)

Utdrag av Erik Thorells yttrande, bilagt besvarsyttrandet till kammarrätten. Fakta, som är kända av oss släktforskare har uteslutits./BGm

Synpunkter på bibliotekens fjärrlåneavgifter.

Av Erik Thorell

Sedan början av 1960-talet har biblioteksvasendet genom länsbiblioteken ägt och lånat ut mikrofilmer av våra kyrkoarkivalier. I regel har inga eller mycket små avgifter tagits ut för lånen. Släktforskarörelsen har anpassat sig till detta. Annan organisation, t ex genom arkivasendet, hade kanske varit tänkbar men har ej varit på tal på grund av bibliotekens åtagande. Det är för detta åtagande, som möjliggjort det ökade intresset för släktforskning. Tidigare måste man forska i landsarkiven, och den som ej bodde på arkivorten måste resa dit. Plånboken bestämde då vem som kunde släktforska. Bibliotekens service "demokratiserade" släktforskningen, gjorde det möjligt för vem som helst att söka sina rötter, något som svenska folket tacksamt utnyttjat.

Att nu bortåt 30 år senare komma och förklara att denna verksamhet ligger utanför sedvanlig biblioteksverksamhet måste betraktas som en efterkonstruktion och ett hugg i ryggen på släktforskningen, låt vara att denna fått en omfattning, som kanske kommit att kännas besvärande för biblioteken. Ordspråket säger ju, att "har man tagit fan i båten får man ro honom i land".

Med mikrokorten och SVAR har systemet kommit att ändras.

Länsbiblioteken, som förut ägde och förvarade filmerna samt packade och sände dem till lånande bibliotek, är i

stort sett helt utanför verksamheten. Kommunbiblioteken, som tidigare tog emot och vidarebefordrade beställningarna, tog emot paketen med film, aviserade låntagaren och så småningom packade och sände tillbaka filmerna till aktuellt länsbibliotek, hanterar idag bara beställningarna,

För sina tjänster debiterar SVAR vederbörlig kommun 13 kr per utlånad volym (i medeltal 7 mikrokort) enligt avtal, som tecknats med kommunerna. Statens kulturråds utredare, som utarbetat förslag till hela proceduren, beräknade att biblioteksvasendet totalt bör tjäna på övergången till mikrokort. Besparingen i arbete är uppskattningsvis sannolikt ekonomiskt värd mera än avgiften till SVAR. Skillnaden är den, att det nu är kommunerna som betalar, medan det delvis är länsbiblioteken som spar arbetskraft. Utgiften som förut doldes i arbete och löner, "syns" numera plötsligt, när fakturan kommer från SVAR. Men eftersom biblioteksvasendet har statsbidrag, borde enligt släktforskarnas uppfattning en intern omfördelning inom biblioteksvasendet kunna ske.

Enligt en överslagsberäkning, som redovisas i Släkthistoriskt Forum nr 2/1990 sid 24, kostar ett boklån kommunen 30-50 kr. Släktforskarnas mikrokort-volymer för 13 kr plus en blygsam administrativ insats ter sig alltså ganska billiga.

Totalt kommer SVAR i år möjligen upp i 200 000 utlånade volymer - - - 2,6 milj kr, d v s i medeltal 10 000 kr per kommun, ett jämförelsevis blygsamt belopp i kommunbudgeten.

Tyvärr har plånboken på nytt börjat få inflytande av allt att döma har de (beslutsfattarna) rätten att fatta de diskriminerande besluten i kraft av den heliga ko, som den kommunala självbestämmanderätten är.

** ANBYTARTRAFFAR 11/10 8 8/11 **

VÄRMLÄNNINGAR I USA

-Av Bertil Grundström-

Har följer en orientering om mina registreringar. Allt är utskrivet i form av personregister och i de flesta fall dessutom sorterat på födelsedata, födelseförs och utfl-förs samt finns lämnat till Emigrantregistret i Karlstad.

1. Svensk-amerikanska kyrkoarkiv.

Här har jag ur det filmmaterial som är tillgängligt exciperat alla personer, som antingen är emigrerade från och/eller födda i Värmland. Samtliga rullar vid Emigrantregistret är genomgångna samt ytterligare c:a 400 vid Emigrantinstitutet i Växjö.

Totalt rör det sig om c:a 15000 personer från följande stater MN, IL, MI, WI, NE, CA, OH, MT, IA, PA, NY, ND, SD, IN samt en del från KS. Under 1990 kommer MA, TX och ME att gas igenom.

2. Svensk-amerikanska föreningsarkiv.

Det finns vid Emigrantinstitutet i Växjö ett antal filmer på föreningsmatriklarna vid några av de större logerna i USA. Även dessa har exciperats och utskrivits i form av personregister. Är c:a 2000 namn(Värmland).

Följande föreningar har behandlats

1. Independent Order of Switiodh.
2. Vasa Order of America.
3. Independent Order of Viking.

3. Dödsnotiser ur svensk-amerikanska tidningar.

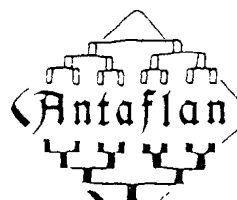
När håller jag på med exciperering ur "Svenskamerikanen" av dödsnotiser. Det blir c:a 25000 namn varav kanske 2-3000 värmlänningar. Arbetet att identifiera dem blir jobbigt, då man inte har födelsedata utan blott ålder när personen avlider, men i regel med anteckning om var personen är född. Arbetet blir klart om tre månader(juni-juli). Blir till en början en databas för Sverige. "Nordstiernan" blir nästa tidning.

4. Övriga personregister med värmlänningar.

Dessa register är framtagna på basis av material vid Emigrantinstitutet och för att underlätta forskning kring utvandring till dessa områden, men personregistren är öppna för alla.

1. Svenskar i Sydamerika.
2. Svenskar i Australien.

Emigrantregistret har på grund av resursbrist inte kunnat följa upp och identifiera individerna i erhållna register. Det är ett ganska vidlyftigt arbete då man i regel inte kan gå på nam-

-Av Olof Jillhage-

Har härmed åstadkommit en antavla liknande de förra. Men enligt min mening är det en baklängestavla. Denna antavletyp saknar plats för kommande generationer; den slutar ju vid ANsökaren! Ja just ANsökaren, som är en person i en generation och inte med det förbryllande ordet proband. Grav ned ordet och skriv SVENSKA! I den åsikten tycker jag mig ha ett visst indirekt stöd från Hakan Skogsjö, som i Slakthistoriskt FORUM nr 1/90 skriver: Att svänga sig med obegripliga låneord, engelska eller grekiska, blir hopplöst ute på 90-talet!

De ändringar i antavlan jag föreslår är 1) det bör inte vara heldragna linjer, som åtskiljer föräldrar utan streckadé, 2) mellan tavlans fädernedel och mödernedel bör vara en fetare heldragen linje och 3) släktskapet bör markeras med bokstäver.

Genom nämnda åtgärder blir tavlan lättare att överskada.

Olof Jillhage

Jag har tagit Olofs förslag till ändringar under noggrant Övervägande. Av de tre förslagen har jag omgående infört nr 1. Nr 2 skall jag titta på mera och pröva att få fram en snygg utskrift med maskinen. Förslag nr 3, att skriva in släktskapet är svart att få enhetligt, då ju uppgifternas omfattning varierar på de olika personerna. En antavlemall med släktskap och nummer utskrivna visas på nästa uppslag, där vi publicerar ytterligare en antavla.

Antavla nr 3

insänd av: Olof Jillhage

Björby 458

680 51 STÖLLET

Antavla nr 4 : Nästa uppslag

net (namnändringar etc) utan måste i regel använda födelsedata. Alla register vid Emigrantregistret är ju på det svenska namnet.

En studiecirkel i Grava under ledning av fil dr Per Bäck, Karlstad har fått allt material som rör Grava. Själv klarar jag av Gräsmark och till vissa delar även Gunnarskog.

3 Antavla för: OLOF VALERID JILLHAGE, Gillersheden Björby, N Ny(S) Samtl socknar: S-lan.

Gen: I Nr : 2-3(1)	II 4-7	III 8-15	IV 16-31	V 32-63
2 OLSSON JÖNS f 1865-08-04 d 1922-01-11	NILSSON OLOF f 1825-01-09 Elofsst, N Ny d 1903-10-10	JÖNSSON NILS f 1783-09-24 Elofsstugan Värnäs N, N Ny d 1855 OLSDTR INGEBORG f 1802-12-09 Klockarstugan Björby d 1834-01-14	PERSSON JÖNS 1757-1829 Elofsstugan Värnäs N, N Ny- NILSDTR KARIN 1759- Västgården Fastnäs, N Ny- PERSSON OLOF 1754- Elisstugan Munkebol, N Ny- BENGTSOITR MARIT 1760-1826 Gravol-	ELOFSSON PER Elofsstugan 1720-1791 BONDEDTR MARIT Ljusnäs 1718- ERIKSSON NILS Fastnäs, N Ny 1725- NILSDTR KERSTIN 1728- HALVARDSSON PER Munkebol, N Ny 1727- OLSDTR MARIT Ambjörby 1729-1784 MÅNSSON BENGT Gravol 1729- HALVARDSDTR MARIT 1715- PERSSON NILS Ljusnästorp, N Ny 1721-1772 LARSDTR KERSTIN 1726-1810 PERSSON LARS 1728- PERSDTR GERTRUD Mogården 1728-1810 JONSSON PER Mjönäs, N Ny 1721-1786 TOMASDTR HALVINEN MARIT N Torp 1718-1786 PERSSON LARS Kårebol 1719- JONSDTR KERSTIN 1733- MÅNSSON HALVARD Gravolsmon 1739-1799 ANDERSDTR INGEBORG 1741-1809 OLSSON LARS Värnäs Ö 1724- OLSDTR KERSTIN Månäs 1725- JONSSON MATTES Kårebol 1720- LARSDTR INGEBORG 1724- LARSSON BENGT Gubbgården 1721- BENGTSOITR ANNA Kårebol 1724-1784 PERSSON JON Mjönäs 1746- MATSOTR MARIT 1740- AMBJÖRMAN ANDERS SOLDAI Angv. 1736- JANSOTR SIGRID JONSSON BENGT 1754- HALVARDSDTR MARIT Gravol NILSSON HÅKAN Elindebol N Ny 1753- JONSDTR MARIT Munkebol 1752- För generation V anges enbart födelseort.
1 Ansökare: (JÖNSSON) JILLHAGE OLOF f 1902-09-03	PERSDTR KERSTIN f 1834-01-26 Mogården, N Ny d 1902-04-05	PERSSON PER f 1802-09-06 Mogården Stöllet, N Ny d 1881-01-27 NILSDTR INGEBORG f 1802-02-13 Mjönäs d 1878-07-26	NILSSON PER 1745- Ljusnästorp, N Ny- LARSDTR KERSTIN 1752- Mogården Stöllet, N Ny- PERSSON NILS 1756-1825 Mjönäs- LARSDTR KARIN 1758- Kårebol-	
3 MÅNSDTR KARIN f 1874-05-01 Mjönsheden, N Ny d 1946-03-03	HALVARDSSON MÅNS f 1841-01-10 Gravolsmon d 1929 JONSDTR MARIT f 1843-08-30 Gravol d 1918-01-01	MÅNSSON HALVARD f 1804-04-20 Gravolsmon SONIDSOTR ANNA f 1807-08-02 Kårebol d 1868-01-22 PERSSON JON BACK SOLDAT FÖR BACKA, N NY f 1811-12-26 Kårbol d 1868-12-01 JONSDTR MARIT f 1820-09-10 Gravol	HALVARDSSON MÅNS 1769- Gravolsmon- LARSDTR KERSTIN 1765-1832 Värnäs Ö- MATSSON SONID 1764-1809 Gårdsjöberg- BENGTSOITR GERTRUD 1767- Gubbgården Kårebol- JONSSON PER 1778- Mjönäs ANDERSOITR HELGA 1771- Ambjörby- BENGTSOITR JON 1795- Gravol- HÅKANSOITR MARIT 1793- Elindebol N Ny-	

Antavla för:					
I Nr: 2-3(1)		II 4-7	III 8-15	IV 16-31	V 32-63
Ansökare:	2 f	4 ff	8 fff	16 ffff	32 ffff
				17 fffm	33 ffff
			9 ffm	18 ffmf	34 ffff
				19 fffm	35 ffff
					36 ffff
	5 fm	10 fmf	20 fmf	40 fmf	80 fmf
			21 fmf	41 fmf	81 fmf
				42 fmf	82 fmf
			11 fmm	22 fmm	44 fmm
				23 fmm	45 fmm
	6 mf	12 mff	24 mff	48 mff	96 mff
			25 mff	49 mff	97 mff
				50 mff	98 mff
			13 mfm	26 mfm	52 mfm
				27 mfm	53 mfm
3 m	7 mm	14 mmf	28 mmf	56 mmf	112 mmf
			29 mmf	57 mmf	113 mmf
				58 mmf	114 mmf
			15 mmm	30 mmm	60 mmm
				31 mmm	61 mmm

Förminskad kopia av antavla (5 generationer) använd i medlemsbladet.

Här visas en mall över 5-generationstavlan med nummer och släktskap.

Vi skrev i förra numret att intressanta personer "före" antavlan kan presenteras i tabellform. Detta gäller även redan publicerade tavlor. Som val bla-dets läsare redan märkt, har varje tavla ett unikt nummer. Komplet-

teringar kommer att förse med samma nummer.

Vi ger utrymme för två antavlor i detta nummer och eftersom det blir aktuellt med Västerås kan det passa bra med en antavla med inslag från Västmanlands län.

Lövnäs 90-06-10

Hej!

Hat kommer min antavla för fem generationer. Som Du ser är det en del luckor.

Hällex på med kompletteringar för fullt, men väntetiden är lång för film 40m Vu vet.

Halaning a t

Eivor

I U lan är tydligen släktforskarintresset stort. Domböcker t ex, som kan komma efter en vecka har väntetider på ett halvår.

Namn och adress på ansökaren i denna tavla är: (Antavla nr 4) ⇒

Eivor Lantz
Lindersvägen 20
663 02 HAMMARÖ

Infänt

i anledning av teckningen på sid 18 i förra numret.

Jag har själv inga förträngda neuroser för eventuella äventyrligheter orsakade av förfäderna, tvärtom så har jag till min besvikelse inte kunnat hitta den "hängda hästtjuv" som en äldre släkting påstått har funnits i slakten, tyvärr var det nog bara en skröna. Själv tycker jag att det skulle varit ett "pikant" inslag i antavlan!

Peter Funhe

16 ⇒ VÄRMLÄNNINGAR I USA

Det som naturligtvis är det intressanta är att identifiera varje individ och knyta samman denne med någon svensk källa, ex:vis en husförhörlängd det år han utvandrar. Arbetsvandringarna gör att det kan bli turer upp till kyrkböcker i Norrland, men man borde i så fall föra tillbaka till en hfl i Värmland.

Bertil Grundström

VÄSTGÖTAKLIMAX

Sedan en tid tillbaka har det för en utomstående stått ganska klart att en regional förbunds bildning varit nära förestående i Västergötland. Frågan har ingående diskuterats med berörda föreningsordföranden vid två konferenser. Alla tycks då ha varit positivt inställda till en förbunds bildning. Men då det slutliga avgörandet skulle fattas, bakade ett antal föreningar ur. Alltför många röstade nej för att ett realiserande av ett Västgötaförbund skulle vara meningsfullt. Men initiativtagaren Per Ahlén ger sig inte i första taget. Han meddelar att han kommer att göra ett nytt försök längre fram./L-G S

TJUGO HANDSKRIFTSTEXTER

Skånes Genealogiska Förbund (SGF) har givit ut en övningsbok i handskriftsläsning.

Boken innehåller 20 olika texter från 1663 till 1819. 48 sidor är texter och 32 sidor facit och kommentarer m m. Inga kyrkbokstexter ingår.

Boken kan beställas genom insättning av 80:- på postgiro 53 79 37-5.

4 Antavla för: EIVOR LANDTGREN (LANIZ)

Gen: I Nr: 2-3(1)	II 4-7	III 8-15	IV 16-31	V 32-63
2 LANDTGREN EINAR f 1888-05-09 Solna(B) d 1966-10-20 Karlstad(S)	JOHANSSON LEONARD f 1864-09-27 Altuna(U) d 1927-06-24 Solna(B)	JOHANSSON JOHAN f 1833-08-18 Haraker, U d 1913-11-25 Hedvig Eleonora, A ----- JONSDTR LOVISA f 1836-10-06 Thorstuna(U) d Bromma(A)	ANDERSSON JON 1802-1842 Haraker(U)-Haraker(U) JANS DTR GRETA 1801-1875 Fläckebo(U)-Haraker(U) PERSSON JON 1793- Altuna(U)-Altuna(U) CARLSDTR CATHARINA 1802-1860 Altuna(U)-Altuna(U)	ANDERSSON ANDERS Haraker(U) 1770- PEHRSDTR CHRISTINA Haraker(U) 1771- HANSSON JAN Fläckebo(U) 1777- PEHRSDTR SARA Fläckebo(U) 1776- LARSSON PER Altuna(U) 1748- MICHAELSDTR MARGARETA Herkeberga(C) 1760- LARSSON CARL Altuna(U) 1780- JANS DTR STINA Altuna(U) 1776- LANDTGREN KNUT 1773(4)- SAHLBERG ANNA CECILIA Kvile(?), O 1775- HULTHE NILS PETER Laholm(N) 1761- SVENSDTR JOHANNA 1774- RASMUSSEN PER Stenkyrka(O) 1781- ANDERSDTR KERSTIN Stenkyrka(O) 1790- JONSSON JONAS Sundals Ryr(P) 1785- KNUTSDTR MÅNESKÖLD MÄTTA Stenkyrka(O) 1790- HELLGREN MATHIAS Gudmunrå(Y) 1779- PERSDTR SIGRIN Gudmunrå(Y) 1777- DAHLBERG DANIEL Gudmunrå(Y) 1767- GÖRANSDTR ANNA MARIA Gudmunrå(Y) 1781(?) LARSSON PEHR Attmar(Y) 1768- MICHAELSDTR CATHARINA Attmar(Y) 1771- LUNDAHL CRISTIAN 1758- TYNELIUS GRETA Sundsvall(Y) 1765- ANDERSSON ABRAHAM Täby(B) 1752- OLSDTR ANNA Ununge(B) 1752- MATTSSON ANDERS Herkeberga(C) 1774- JANS DTR BRITA Herkeberga(C) 1774- MATTSSON ERIK Spånga(A) 1781- ANDERSDTR BRITA 1776- DAHLBÄCK CARL PETTER V Ryd(B) 1778- OLSDTR MARIA ELISABET Järfälla(B) 1778-
1 Ansökare: LANDTGREN EIVOR	LANDTGREN ELIN f 1868-04-04 St Nicolai(A) d 1915-02-16 Solna(B)	LANDTGREN EMIL f 1841-09-24 Varberg(N) d 1874-03-09 St Nicolai(A) ANDERSDTR INGRID f 1839-06-16 Rönnäng(O) d 1921-11-30 Gamleby(H)	LANDTGREN GABRIEL 1809-1854 Göteborg(O)-Vadstena(E) HULTHE EVA HELENA 1808-1864 Halmstad(N)-Varberg(N) PERSSON ANDERS 1811-1878 Stenkyrka(O)-Rönnäng(O) JONAS DTR EDELA 1817-1852 Stenkyrka(O)-Rönnäng(O)	
3 SELLGREN RUTH f 1892-04-26 Frösö(Z) d 1966-01-12 Karlstad(S)	SEL LGREN PER MIKAEL f 1870-08-19 Resele(Y) d 1905-03-26 Luleå(BD)	SEL LGREN PER f 1837-02-15 Gudmunrå, Y d Resele(Y) FLODIN CATHARINA ROSINA f 1840-06-07 Wemdalen, Z d Resele(Y)	SEL LGREN PER 1812- Gudmunrå(Y)- DANIELSDTR(DAHLBERG) ANNA MARGARETA Kramfors, Y-Kramfors, Y 1807-1844 FLODIN MICHAEL 1802-1841 Attmar(Y)-Wemdalen(Z) LUNDAHL CHRISTINA MARGARETA 1800- Sundsvall(Y)-Resele(Y)	
	LINDBERG JOHANNA f 1865-12-23 Järfälla(B) d 1955-02-22 Karlstad(S)	LINDBERG ABRAHAM f 1844-03-13 Spånga(A) d 1893 Bälinge(C) DAHLBÄCK CHARLOTTA f 1842-03-23	LINDBERG ABRAHAM 1784-1848 Täby(B)-Spånga(A) ANDERSSON MARIA ELISABET 1810-1903 Herkeberga(C)-Spånga(A) ERSSON ERIK 1816-1853 Spånga(A)-Spånga(A) DAHLBÄCK JOHANNA 1814-19 Järfälla(B)	

900610

För generation V anges enbart födelseort.

Boktips

I föregående nummer redovisades bland **BOKTIPS Lennart Söderströms Norrländskt sockenliv. Den kan trots sitt namn sägas ha allmängiltigt innehåll och gäller även förhållandena i Värmland,**

För någon tid sedan bevistade jag en familjegudstjänst i Eds kyrka. Där fanns barn av flera åldrar; ett av dem sökte överrösta kyrkoherden. Vid ett tillfälle som detta avsett för hela familjen anses detta vara tillåtet. Hur var det då förr? Jo enligt nämnda bok fanns under 1700- och 1800-talen en regel i Helgums församling lydande:

Hustrur som taget ostyriga barn i kyrkan, som antingen gråter eller skriker eller talar under gudstjänsten och icke strax går ut på det att andakten ej störes, böte fyra skilling.

Om vi bortser från det språkliga syftningsfelet i citerad regel och istället tolkar den avsedda meningen, så kan man ana att toleransnivån för barnens medverkan var lägre förr.

I boken i övrigt redogörs för hur kyrkobesök gick till och vilka regler som gällde. Reglerna visar ju också vad man ansåg sig behöva beivra d v s visar hur människorna uppträdde i kyrkan och även hur man sökte undgå att gå i kyrkan.

LENNART SÖDERSTRÖM: Norrländskt sockenliv under 1700-talet.

FOLKE LINDBERG: Hantverk och skråväsen, Prisma 1989.

Bokens titel fortsätter under medeltid och äldre vasatid. Mer exakt kan man med ledning av tabeller ange årtalen 1356-1622. Boken behandlar hantverkarnas roll och ställning, skråväsendet, hovets och kronans hantverkare samt hantverksreformen 1621-1622.

Från tiden 1460-1525 finns på Stockholms stadsarkiv "skotteböckerna". De finns återgivna i tryck i Stockholms stadsböcker från äldre tid (III:1-3). Men bokens författare konstaterar att dessa böcker, längder, inte ger helt tillförlitlig uppgift om hantverkarna. Yrkesbeteckningen utgjorde en del av namnet (Per skomakare, Anders köpsven o s v) eller för att undgå förväxling (Per Olsson skomakare). Men det finns felkällor. Namngivningen efter yrke var inte fullständigt genomförd; man måste räkna med att personens yrke ibland saknas. Å andra sidan fick yrkesbeteckningen karaktären av familjenamn

och bibehölls även sedan bäraren ändrat yrke.

Boken konstaterar vidare att yrken, som var livsnödvändiga förekom rikligt. Tillverkare av lyxartiklar och andra varor förekom endast sparsamt, med ett viktigt undtag: guldsmederna. Någon fullständig förklaring till detta ger inte författaren. Red gör den reflektionen att guld kanske mest varit en värdereferens genom tiderna. I modern tid har metallen t ex betydelse i egenskap av korrosionsfria kontaktytor i elektroniska produkter (radiomottagare, datorer etc).

Den som idag har synpunkter på näringsfrihet, konkurrens, invandringspolitik - exemplen är många - bör ha nytta av att få det historiska perspektivet, som boken ger.

BEATA LOSMAN: Kvinnor, män och barn på 1800-talets svenska landsbygd. Livsöden för människor födda i Våse församling Värmland 1800-1840. Göteborgs universitet 1986.

Boken beskriver livet i 1800-talets bondesamhälle. Varför just Våse valts säger Beata Losman vara dels att kyrkböckerna i Våse är ovanligt bra förda och dels att det är och varit en stor församling med varierande möjligheter till försörjning där läget mellan Karlstad och Kristinehamn är av betydelse.

Fattigvård, rotehjon, utomäktenskapliga barn, läsundervisning är några av rubrikorden i innehållsförteckningen.

Flera enskilda personers livsöden beskrivs och kommenteras - ett personregister skulle varit till god hjälp för släktforskaren. Boken är dock allmängiltig. Den ger övergripande sammanfattningar och förklaringar till livsvillkoren.

Intressant är funderingarna kring hur man såg på barnen i 1800-talets samhälle: Idéhistoriker har påstått, att man för några hundra år sedan i Västeuropa knappt betraktade barn som människor. De var fruktade som ett vilt element, som måste kuvas och civiliseras. Fattigäldrarna hyste inga ömma känslor för sina barn, de skulle helst hållas ur vägen. Tyvärr skulle nog en framtida läsare av dagens debatter kunna komma till samma resultat för vår egen tids inställning till barn. Uppfattningen om baandomen som en lycklig tid, i sekel-skiftets Sverige återspeglad i Ellen Keys skrifter och Carl Larssons målningar, skulle då bara vara en dröm

parentes i barnens hårda verklighet. - Men det finns förvisso belägg för att föräldrar förr i tiden älskade sina barn och sörjde när de dog. (s 47, under rubriken "Familjeliv ur barnperspektiv"). Författarinnan konstaterar att stora barnkullar inte behövde innebära att man kände mindre för barnen. Kärleken till barn följer inte matematikens regler, det behöver inte bli mindre därför att den delas mellan fler.

En faktafylld bok skriven med känsla och respekt för den enskilde. (Pris 100:-, Landsarkivet i Göteborg).

MARJA TAUSSE SJÖBERG: Dufvans fångar, Författarförlaget 1986.

Behandlar kvinnoöden på kvinnofängelset Dufvan under 1880-talet. Citat ur boken: Frågan hult pass en utstött en ogift mor egentligen var i bondesamhället har varit föremål för livlig diskussion. Några har menat att hon betraktades som en hora, andra har menat att hon inte hade så lågt socialt anseende. Ofta "lyckades" hon ju ändå gifta sig. Enligt min mening kan man inte se på problemet så enkelt. Ser vi på lagstiftningen så döms den ogifta modern hårt. Att de flesta som fram till 1860-talet dömdes för sedlighetsbrott var kvinnor pekar också på att häradsrätterna var benägna att belasta kvinnorna och inte munnen för osedligheten.

Som nämnt handlar denna bok om kvinnor i ett fängelse. Anita Göransson vid Institutionen för ekonomisk historia, Umeå universitet har gjort den kommentaren att denna bok utgår från den franske historikern Foucaults uppfattning att man lär sig mycket om ett samhälle genom att titta på extremfallen - såsom de människor som stöts ut (fångar t ex). Men för att bedöma hur deras liv gestaltade sig, måste man ju veta hur normalfallet gestaltade sig.

Boken ger en god bild av hur samhället i stort fungerade runt omkring människorna, "de ramar som sattes av lagregler och annat, som individen inte rår över, och vad som var vanligt i den tidens samhälle".

ULF SPORRÖNG - MS-FREDRIK WENNSTRÖM: Sveriges kartor, Lantmäteriverket 1990. Sveriges Nationalatlas Förlag (SNA) utger under åren 1990-1995 en svensk nationalatlas, finansierad med statliga medel, i 17 band. Band 1, Sveriges kartor har utkommit.

Den innehåller ett antal exempel på

EFTERLYSNING

AV ARBETSVANDRANDE

VARHLANNINGAR

Vi är en arbetsgrupp från Östra Härjedalen, som går en forskarcirkel kring arbetsvandringarna mellan Värmland och Härjedalen.

Till de tre socknarna Älvros, Ytterhogdal och Ängersjö invandrade omkring 400 värmlänningar från tiden 1850-1900. Därutöver vet vi att tusentals andra värmlänningar vandrade hit upp över vintrarna på skogsarbete, men när våren kom så vände de åter hem, en del med sina hästar och redskap. Likaså var det med huggarna. En del arbetslag hade även kocka med sig.

Nu vänder vi oss till er i hopp om att ni kan hjälpa oss i vår strävan att kartlägga arbetsvandringarna. Vi söker eventuella dagböcker från dessa arbetsvandrare. Vi vill bli veta vilka vägar de färdades. Varifrån kom de? Var det från bondesamhället, eller från de sk finntorpen? Vi vill veta mer om den sociala delen. Var det bonden som åkte med sina hästar, eller var det sönnerna och döttrarna som vandrade ut? Om det var bonden som åkte, var det då hustrun som fick svara för gårdens skötsel?

Vi har många fler frågor när vi förhoppningsvis lyckats skapa de kontakter vi söker. Om inte ni kan hjälpa oss, vädjar vi till er att ge oss tips på forskare som eventuellt kan lämna upplysningar.

Med vänlig hälsning

Kjell Eriksson, Remmen 8432, 842 00
SVEG, Tel 0680 - 260 54.

→ såväl gamla som nya kartor; Sveriges kartbild genom 500 år heter ett kapitel. I kapitlet Historisk dokumentation i karta och bild beskrivs bl a Klarälven vid Norra Ny under 200 år med hjälp av gamla och nya kartor samt flygfoton.

Kapitlet Hembygden i kartan har underrubriken SLAKTFORSKNING. Man skriver: Kaxtan get i bästa fall en mycket konkret uppfattning om bebyggelse och landskap i äldre tid. Kan man sedan med en gammal kartkopia i handen uppsöka de platser där farfarsfarfar eller mormorsmormor bott och verkat så får man näring för fantasin och ställer frågor om samhällets och landskapets förändringar.

Priset på boken är över 300:- kan dock erhållas till "rödpris". => 271

"VÄRMLANDSMÅL" ■ GÖTA HOVRÄTT

Detta är ett urval av de mål från häradsrätter i Värmland, som togs upp i Göta hovrätt 1729 och 1730. Listan är inte helt komplett - tag den som en impuls att själv leta vidare efter "fall" som kan intressera. Det finns en liknande förteckning över mål från 1732. Den publiceras i kommande nummer.

Volym: BIIA:34 Kort: S2486 Län: Gata Hovrätt Värmland

1729, 1730

Nr	Ru	§	Socken Hd	Mål	Stäm(e)	Tingsrätts dom	Hovrätts dom
1		6	Visnum	Kiottsligt umgänge på kyrkiowägen	Erik Larsson Catharina Jonsdtr Rudskoga	40+40 rdr el 8 par spö/ris	4 par spö/ris
2			Nordmark	Skadat pigan Lisbet Olofsdtr med lie	Olof Olofsson, Sillbodol		
5		34	Grund	Överfall med hugg och slag	Anders Swensson, Åshammar	Dödsstraff	Böter 100 rdr smt
5		35	Grund	Överfall med hugg och slag	Corporal Lars Sandberg	Dubbla böter	
6			Karlstad	Slagit svärfar med "sopen"	Skräddare Lars Gjöttwall	8 dagars fängelse	14 dagars fängelse
7			Kil	Tidelag	Dräng Olof Elofsson	Dödsstraff	icke bevisat ha fullbordat 20 par spö. Förvisning
7			Karlstad	Betalat med falskt mynt	Bond Olof Ofrasson		
8			Visnum	Stulit 2 daler ur fattigböss	Klockare Pär Olufsson	Dödsstraff	20 par spö. 1 år på Marstrands fästn
8			Väse	Inbrott i Alsters k:a Stulit 13 Cr 28./.	Sold Anders Ericks- son, dr Olof Pers- son, Borgäng	Dödsstraff	30 par spö. Lifstid på Marstrand i halsjärn.
8			Filipstad	Dödat i självförsvar	Bengt Andersson	"Fylla vådaed"	Frikännes
10			Kristinh:n	Hustjuvnad	Piga Cisten Johans- dtr, Britta Olofsdtr Sven Jonsson, Annic- ka Johansdtr	Dödsstraff	
10			Filipstad	Lägrat qwinspersonen Catarina Danielsdtr under äktenskapslöfte	Hans Swänsson, Brattfors		
10			Kristinh:n	Skurit en köpmans jacka i tu och borttagit varor	Johan Bengtsson	Dödsstraff	30 par spö
11			Frykdal	Vådaskjutit sonen	B Nils Nilsson, Ostmark	Vådaed	vådaed
11			Alvdal	Angivit mord	Hendrich Nilsson		
14		61	Karlstad	Misstänkt dödat barn	Maria Carlroth	Halshuggas och å bale brännas	6 par ris
15			Karlstad	Lagt fött barn på bakgården	Maja Cwensdotter	Halshuggas och å bale brännas	Domen fastställs
15		73	Filipstad	Knivstuckit mästarensmeden <u>Mårten Hinderesson</u>	Matthias Mtthisson	Dödsstraff	Domen fastställs
15		29	Gillberg	Skall ha orsakat soldaten Oluf Andersson Blixfalts död	Furir Eric Longdahl Guterud	Hänskjuts t hovrätten i brist på bevis	Aterförvist t tingsrätten
15		71	Filipstad bergslag	Slagit sin fader	Olof Pärsson, Långbans hytta	Dödsstraff	Domen upphävs
16			Gillberg	Missbrukat döpelsens sakrament. Wpt ofött barn.	Britta Nillsdtr Marit Larsdtr Brita Jönsdtr Malin Andersdtr Anna Pehrdsdtr Kam Svensdtr	Stockstraff. böter	Skall "muta absolution"
18		108	Väse	Vårslös omkörning med häst och släde	Urmakare Nils Kull- berg, Daniel Nils- son	Våded	Våded. Böter.
Nr = kort nr. Ru = ruta på kortet (är tyvärr inte angiven). § = Målets nr i originalvolymen.							

Vad har då läsande av domböcker att ge en slaktforskare?

Jag vill dela in svaret i tre huvuddelar. 1) Kunskap om hur domstolarna fungerade förr. 2) Kunskap om hur folk levde förr. 3) Namn på anpersoner och släktskapsförhållanden.

Delsvar 2 kan uppdelas i

ytterligare delsvär. Bland delsvaren kan man nämna 2a) kunskap om hur man bedömde medmänniskan. I målet från Visnum (refererat i förra numret) anges drängen Erik Larsson vara *stum och dumb*. Han kan ju ha varit mentalt störd, lika säkert är antagandet att hans stumhet fick ho-

nom att framstå som mindre vetande.

Det är väl dock främst delsvär 3, kunskap om anpersoner och släktskap man söker efter. Men som sagts av andra förut så innebär detta ett tålmodigt sökande i en omfattande textmassa. Man kan inte gå lika systematiskt till väga,

⇒

⇒

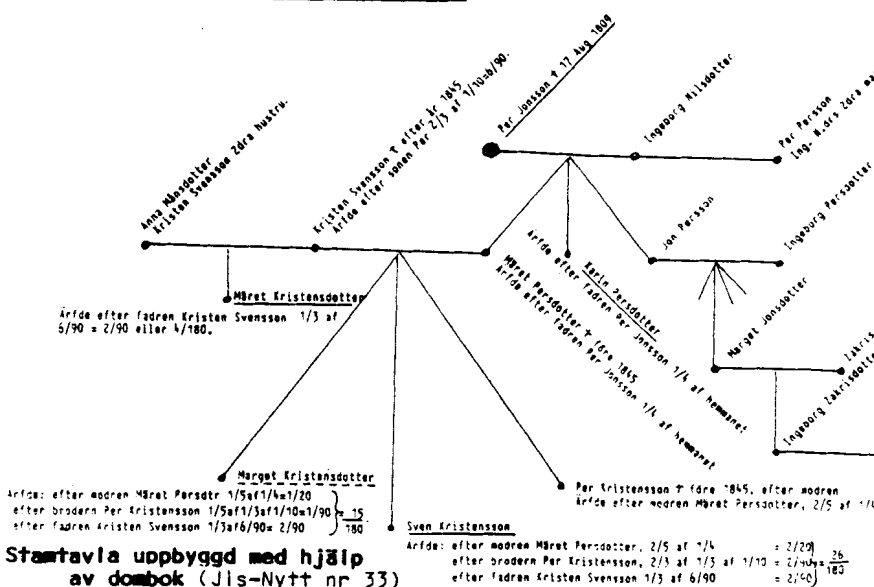
som då man söker i kyrkböckerna. Lars-Gunnar Sander har på ett utmärkt sätt analyserat problematiken kring sökande i domböcker **samt** givit **några** goda råd i nr 1987:2 av medlemsbladet under rubriken **DOMBOKSSTUDIER - EN TIDSÖDANDE KALLA TILL GLADJE.**

Här invid visas ett exempel ur JIS-nytt hur man med hjälp av ett domboksmål ritat upp en stamtavla.

Fram t o m 1864 är det relativt lätt att finna "okänd fader". Men det året upphävdes **Missgärningsbalken** i 1734 Ars lag, vari kap 53, §1 angav *Lägnar ogift man ogift kvinno; böte mannen tijo daler, och kvinnan fem.*

Efter 1864 kan man finna

Schema över släktregistret efter Per Jonsson =

fadern i de fall han har sökts för att göra ekonomiskt rätt för sig, d v s att betala uppfostringsbidrag.

Men det är främst i häradsrätternas protokoll man skall söka. Till hovrätterna gick **ju** endast de **tveksamma målen**. /BGm

RÄTTELSE I

MEDLEMSFÖRTECKNINGEN

Följande skall galla:

DALHAMMAR SVEN, Rådstugugatan 13
713 31 NORA

DALHAMMAR SONJA, Södertäljev 18
645 32 STRÄNGNÄS

MISSTAG I

NEDLEMSBLADET

Artikeln **SVENSK-AMERIKANSKA FÖRENINGAR-KIV** i förra numret har varit införd tidigare, i nr 1987:3. När jag övertog material från Anders Höglund hamnade Bertil Grundströms manus bland icke införda. Artikeln **tålde** dock att upprepas.

Här är lite mer aktuella uppgifter:

Ang värmlänningar i USA. Allt är utskrivet i form av personregister och i de flesta fall dessutom sorterat på födelsedata, födelseförs och utfl.förs samt finns lämnat till Emigrantregistret i Karlstad. Totalt rör det sig om åtskilliga A4-pärmar.

Listan ur **Vasaorden loge nr 106** var dock inte publicerad förut. På annan plats lämnar Bertil uppgift över vad som finns nu. /BGm

Vi kan välkomna flera nya medlemmar till vår förening. En förteckning över dessa publiceras i nästa nummer.

SÄFFLEBESÖK

Den 29 mars besökte Lars-Gunnar Sander Saffle hembygdsförening vid deras möte på biblioteket. Ett 25-tal hembygdsforskare hade mött upp. Lars-Gunnar berättade om släktforskning i allmänhet och om domböcker i synnerhet, samt tog givetvis tillfället i akt att göra reklam för VSF. /L-GS/BGm

HENBYGDSDAGAR I VÄRMLAND

Denna sommar har det traditionsenligt hållits ett antal hembygdsdagar runt om i landskapet, allt ifrån de stora som t ex Brunsbogs, vars namn jag varken kan skriva eller uttala rätt, till de mindre. För att inte riskera att missa någon avstår jag från att rakna upp dem.

Jag vill dock som exempel namna den jag bevistade, Varmkogsdagen. "Vår" Ingrid Johansson hade skrivit och registrerat bygdespelet - ett spel om drängen Hagberg, som blev brukspatron. Spelet föregicks av en "trolleriföreställning", ett nutida "gyckelspel". Kontrasten gentemot bygdespelet är att illusionisten vill få oss att se sådant som icke är under det att bygdespelsförfattaren och skådespelarna vill få oss se sådant som var som det var. Det var lärorikt och njutbart att uppleva. Det är så fint att se amatörer agera (amatör = en person, som gör en sak därför att hon/han älskar att göra det). /BGm

FRÅN GÖTA HOVRÄTT VARDSLÖS ÖMKÖRNING

I Göta hovrätt handlades den 15 december 1729 ett mål, som hanskjutits från tingsrätten i Väse.

Urmakaren Nils Kullberg och Daniel Nilsson i Samsjötorp var instämde. De hade bagge sutit uti en släde, och då de kommit resande utför Hastelbohlbacken som at ganska brandt och kött om Lars Olofsson i Swenäs, hat den ena Fimmelstängen på släden råkat La44 Olufsson på vänster axelen så at han kullfallit, och sedan han hemkommit sängliggande blifwit, samt en månad efter fallet aflidet.

Och som Lat4 Olufsson då han ännu sängliggande war för sin siäklasörjare sagt, det han af bem:te stöt utaf Fimmelstängen tagit sin bahne hat tingsrätten dömt Nils Kullberg och Daniel Nitadon at fylla wåda ed, samt om de gitta eden gå efter 9 Cap: dräpbalken plikta hwardera half femte mark.

Göta hovrätt gillar tingsrättens dom. (Göta hovrätt BIIA:34 §108, mikrokort S2486:18).

Fimmelstång el fimmerstång skakel; tistelstång. (Sv Akademiens Ordlista).

VAD AR "TVIVELAKTIG KVALITET"?

I Slakthistoriskt FORUM nr 4/89 ställde Håkan Skogsjö frågan om vad som ar läsvärt på biblioteket på sin spets. Han ställde värdet av s k tant-snusk mot värdet på arkivmaterial. Flera reagerade på detta, bland dem undertecknad. ... nämnda böcker av tvivelaktig kvalitet varken köpes in eller kan linas ... uttalade bibliotekschefen i Grums. - Nu skall man inte moralisera över människors läslusta. Håkan Skogsjö kan få rätt i framtiden. Det som ar fullt idag kan vara acceptabelt i morgon - eller i övermorgon. Erfarenheter visar att det som var dåligt i gdr ofta ar rumsrent idag.

På biblioteket finns t ex Käre John m fl böcker av Olle Länsberg; Erika Jongs böcker finns och Agnar Mykles Sangen a den röde rubin. Jag ar tillräckligt gammal att minnas rabaldret nar några av nyss nämnda böcker kom ut. Vi får val se om 10 dr eller så om inte Jackie Collins också finns i katalogen på biblioteket.

Budskapet i Håkans frdga ar dock giltigt redan idag!/BGm

*** 7 SEPTEMBER AR SISTA ***
*** ANMÄLNINGSdag ***
++ FOR BUSSRESAN TILL ++
*** V Ä S T E R Å S ***

*** AVGÅNGSTIDER m fl UPPLYSNINGAR - SID 4 ***

Ur blad & FORUM

RUNAR, nr 1 1990. ØSTFOLD HISTORIELAG. Prestenes og fogdenes manntall 1664-66 av Nils Hetmann: Når man har forsket så langt tilbake i tiden som kirkebogen kan gi opplysning om, må man finne andre kilder. En slik kilde er manntallet fra 1664-66.

Artikeln innehåller en filmförteckning över de mantalslistor som finns för Østfold.

GRÄNSBYGDENS SLÄKTFORSKAREs medlemsblad nr 9 har kommit ut. Det ar ett välfyllt blad på 60 sidor i A5-format. Innehåller bl a tips på några norska böcker.

GF-Aktuellt, nr 92 innehåller bl a en adressförteckning: FORSKNING I MELLAN- OCH ÖSTEUROPA.

SLAKT OCH HÄVD, nr 3-4 1989 innehåller ett drygt 100 sidor stort alfabetiskt register över GF:s hangmappsarkiv.

FÖRENINGEN SLÄKTFORSKARE I STROMSTAD har sänt oss sitt medlemsblad. Innehåller massor med namn på bohusläningar.

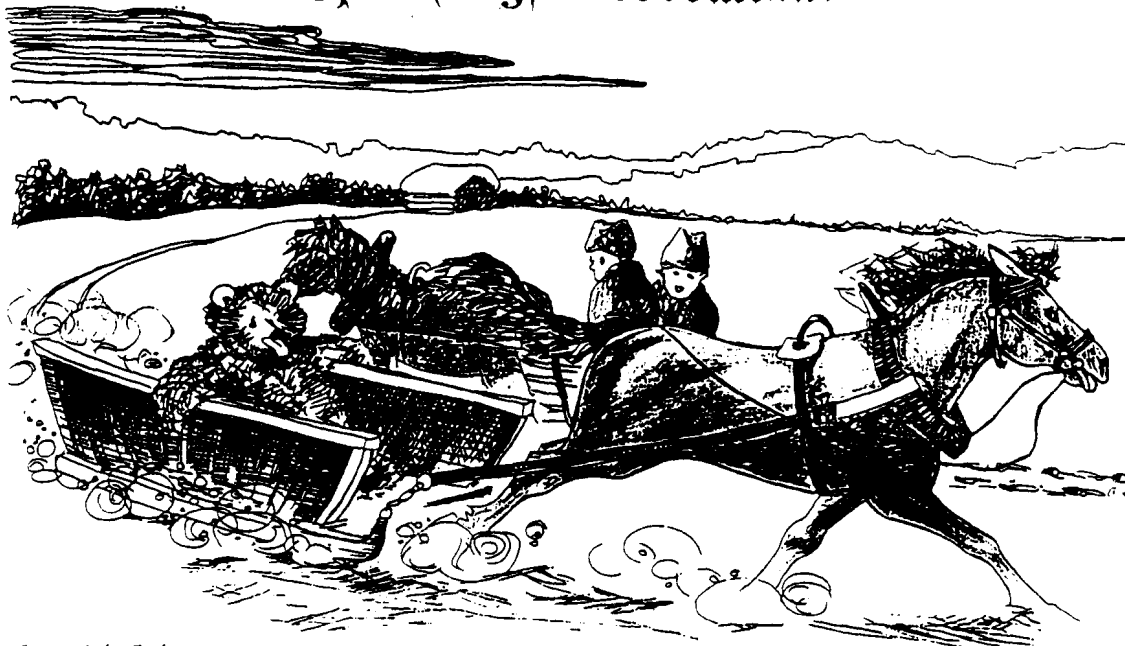
ALIR-ANOR, 1990 nr 2. Helge Törnros har till Forskarföreningen Alir i Söderhamn skänkt en uppteckning av säsons- (vandring-) arbetare från Värmland och Dalarna till Ala och Ljusne under åren 1876-1900.

SLÄKTHISTORISKT FORUM, 2/90. Platsbristen vid landsarkiven inte akut Uppsala: Ofta fullsatt. Förhandsbokningssystem har tidigare missbrukats och därför avskaffats. Ca 75 % av besökarna kommer från annan kommun, Svart att prioritera med hänsyn till tryckfrihetslagstiftningen. Man hoppas få nya lokaler med fler forskarplatser i början av 1990-talet. Därefter torde platsbrist aj uppstå. Göteborg: Fem bord ar avsedda för långväga resenärer m fl. Grupper (max 10 personer) kan beställa bord i viss utsträckning. Etik Thorell OLOF CRONBERG: Rad om register innehåller många goda råd för den som funderar på att göra personregister.

SLÄKTHISTORISKT FORUM, 3/90. Evert Melefors skriver om Sveriges medeltida personnamn. Håkan Skogsjö recenserar Individ och historia, en festskrift tillägnad Hans Gillingstam på dennes 65-årsdag. Ledaren har rubriken Slaktforskarna ar billiga för biblioteken.

⇒ 26

Björnfångst i Wermland

Teckning: Ingrid Johansson

Ur Jemtlands Tidning nr 12, Onsdagen den 12 Mars 1864:

Björnfångst i Wermland. (Sann händelse). För många, många år sedan war å ett hemman i det skogrika Wermland en bonde, hwilken, såsom ofta ar fallet å widsträcktare hemman, hade en s k skogslada, d w s en långt från bostaden belägen lada, hwarest det hö, som samlades å marken deromkring, inbergades, för att hemforslas wid blifwande behof. Uti denna lada hade en winter, af hwad anledning ar okandt, er! waldig björn gjort sig ide i höet.

Det bar sig ej bättre till för nalle, an att bonden, som ägde ladan, behöfde anlita henne, och för sådant ändamål en wacker dag wid briljant slädföre och gnistrande winter, så att det small i husknutarne och knakade i träden, utsände sin dräng med god hast, wedslade och derpå, såsom allmogen wid slika körslor brukar, en bakvänd högkärre, till den på en backe wid en sjö belägna skogsladan, att hemta hö. Drängen körde fordonet, med hasten för, så nära med sidan intill ladans ingång han kunde, för att kunna omedelbart derur wälta höet pi släden. Men - o förskräckelse! - just som drängen steg in i ladan, trampade han på något mera kompakt föremål än bara höet, och en förskräcklig best till björn med bister uppsyn rusade med fart upp ur höet, förbi drängen och flyr ut igenom dörröppningen, men ock ned i högkärren, hwilken han i den blindaste hastigheten ej blef beredd hoppa öfwer och ej fick tid krana sig öfwer dess temligen höga håf, innan hästen, skrämd af det owanliga i

tilldragelsen, lade sig till skens allt hwad tygen höllo, ned för backen, langs efter sjön åt hemmet till; och den stäckars nalle, utan twifwel å sin sida förbluffad öfwer den förskräckliga, opåräknade skjutsen, hade ej annat rad, an hugga tag med en ram i hwardera sidan af hufwen, för att hålla sig fast, och sittande som en människa lata sig, ehuru ofriwilligt, bortföras likasom med strömmen.

Sedan nu den af förskräckelse för tillfallet nära stelnade drängen något sansat sig, lunkade han så fort han förmodade, winterwägen tillbaka. På sjön mötte han några förare och frågade dem, om de ej mött någon häst med släde och högkärre derpå, samt fick till swar, att de wisserligen mött en häst med sådant fordon, men att en herre i björnskinns-pals satt uti högkärren hållande med händerna i kärrhafwarne, och hasten springande af alla krafter.

Emellertid hade hasten med ohejdad fart på den glatta winterwagen, med fordonet och björnen, som sålunda ej fick tillfälle att komma ur, framkommit till bondens bostad och satte af rakt in i det rymliga kärrskjulet hwars dörrar stodo öppna. Bonden sjelf war tillfälligtwis ute på garden, när han fick se hwilken resenär han opåtänkt fått till gast, och skyndade sig tillsluta dörrarne, och på så sätt fångades den wäldige björnen lifslefande. Hwad öde sedan öfwer gick honom kan hwar och en finna, när det tillägges att han ej kom lefwande ur —

SÖDERTÄLJE-PROBANDEN.**EFTERLYSNING.**

Känner någon till denne brevskrivare?

Brevet ägs av Arma-Lisa Tempelman som ärvt det efter sina föräldrar. Emil Hertz kan ha bott i trakten av Bro socken på Värmlandsnäs tror Anna-Lisa.

Har du anknytning till Emil får du brevet av mig, hälsar Anna-Lisa. Hör av er till henne, tel 0755 - 301 14.

Stockholm d 15/10 70.

Älskade föräldrar!

Efter som jag har så säkert bud hem med N Stolpe får jag skriva några Ord, det ser verkligen ut som jag skulle ha glömt utaf Eder men förhållandet är långt därifrån. Jag tänker så mycket på Hemmet men som förtjensten är så skral att man knappast kan döda sig så räcker det aldrig till några Respengar, Kunde jag hjälpa Eder något mynt vore väl det min största glädje, men som jag nu har det är det för mig en Omöjlighet.

Snälla Pappa var inte för mycket ledsen på mig jag tänker ställa till på något annat sätt till våren så att jag kan förtjena mera än hvad jag nu gör. Jag har funderat på att gifta mig Om jag kunde få tag i någon Flicka som hade litet mynt, här i Stockholm är det Omöjligt, här är det fattiga som en (Kyrkrått) jag funderar på Hemtrakten ifall det lyckades mig skulle jag sätta upp en Snickare Verkstad hemma, hur tror pappa det skulle gå, försök och hjälp mig med att Fria till någon som Pappa Känner det finns väl någon kvar, göt det kommer jag hem till våren jag tycker det skulle väl inte vara meta Omöjligt för mig än för mina Halv Bröder att få en Flicka som har litet så att man fick något att bötja med, tänk på saken och skriv till mig om det kan vara alldeles Omöjligt att försöka sin lycka hemma.

Hälsar mycket till Mamma, hon är så skral tackat4 Gumma, det skulle vaxa bra roligt att få taga avsked utaf Eder Älskade Föräldrar innan ni slutar denna Jordiska Bana det står i Guds hand.

Hälsar alla Bekanta från mig

Tecknat Eder Son

Emil Hertz

P.S.

Skrif snart är

Pappa snäll, min adress är

Malmkillnads gat.

No 25

AN-SIKTET, nr 2-1990.

FOLKARE SLÄKTFORSKARFÖRENING har tagit efter Peter Funkes förslag Antavlan och det tycker vi är trevligt. Liksom vi använder man en 5-generationers antavla.

ANKNYTNINGEN, nr 2-90.

NYKÖPING-OXELÖSUNDS SLÄKTFORSKAR-KLUBB har lite funderingar över det har med kostnader för mikrokort kontra film - hur en besparing för biblioteket i Nyköping kan bli en kostnadsökning. I likhet med några Värmlandsbibliotek tar man nu ut 10:-/kort i låneavgift. (Erik Nordström)

GLIMTEN nr 1-1990 innehåller en intressant artikel: COGNATISK KONTRA AGNATISK FORSKNING av Leg läkare Lennart Kjellson. På ett sakkunnet sätt redogör han för de genetiska lagarna, Han påvisar att moderns arvs massa påverkar barnet i högre grad än faderns och konstaterar som slutsats: Tillsammans med den stora osäkerheten om vem som är far gör det att den agnatiska anförskningen egentligen endast är intressant för riddarhuset och andra som vill studera släktnamn.

(Agnatisk = på manslinje. Cognatisk = på såväl mans- som kvinnolinje.)

SLÄKTBITEN nr 3-1989, organ för SLAKT o BYGD i Bollnäs återger en reseskildring ur Svenska Turistföreningens årsskrift 1888 Från Helsingland genom Dalarna till Värmland.

[25]⇒ Björnfångst i Värmland

detta sista fängelse,

Bonden fick således väl betalt för skjutsen, ty hästen tog ingen skada af sin frivilliga ansträngning att skaffa nalle så fort han ske kunde till sin bestämelse. (Ur Film nr 4, 1859-1864). □

* SSF:s RIKSMÖTE I VÄSTERÅS - sid 3-6 *

Anor sökes

115. Jag söker följande:

a) Smeden **Olof Nilsson(Forsberg)** Box f 10/11 1735 i Bosjöhammar, Kroppa, son till Nils Nilsson o hh Catharina Nilsdtr. Var föddes hans föräldrar och vart tog de vägen efter 1735? Fanns syskon?

b) Soldaten **Gabriel Refsten** alias torparen **Gabriel Myrman** d 17/11 1802 i Wästeräng, Rudskoga - 76 år gammal. Var föddes han? Vilka var hans föräldrar? Gabriel var gift 2 gånger: 1:o m **Margareta Gottskalksdtr** d 1519 1774 i Refstens soldatstuga - 55 år gammal; 2:o m **Britta Håkansdtr** i Rudskoga 20/5 1775. Vilka var fruarnas föräldrar?

Marie Esplund
Tornfalkgatan 11
703 49 ÖREBRO

116. Herkomst sökes för mine aner:

a) Hammarsmedmastare **Nils Svart** f c:a 1695 o hh **Maria Andersdtr** f c:a 1705. NS var smed på bruket Borgvik i Borgvik fs. Der bodde de till c:a 1733 da de flyttat till Öxnasbruk, Högsäter i Dalsland. Der levde de resten av sine liv. NS o MA hadde 9 barn, hvorav det var flest söner, som også ble smeder. Er NS Vallon? Navnet Svart står nevnt som vallonslekt i boken om Backeforsbruk.

b) **Christina(Kristina) Eriksdtr** f 1836?, hennes far Erik Eriksson. CE flyttet til Fredrikshald(Halden) 1861, medbrakt attest pr 4/12 1858, 26 år gammel fra Sil-lerud i Värmland. CE giftet seg 27/12 1861 med matros Richard August Olsen, Fredrikshald.

Eva Carolusson
Bakke Idd
N-1750 HALDEN

117. Jeg vill gjerne spdrre Dem om:

Et slektsforhold i en bondefamiliei Holmedals s:n c:a 1850. Denne familie består av min oldefar og tippoldefar. Jeg skrev et brev til Arjangs kulturnämnd.

Svar fra kulturnämnden: "Betr Din oldefar **Nils Olsson**. Far: **Olof Nilsson** f 28/7 1817 i Karlunda, mor: **Ingeborg Persdotter** f 22/8 1825 i Holmedal, syskon Pehr f 12/4 1853 i Holmedal, Johanna f 12/11 1854 i Karlunda. **Nils Olofsson** var född 12/8 1850 i hemmet Kroken, Holmedal. Fa-

miljen flyttade 1855 till Karlunda. Ev kan familien ha utökats med flera barn." Fddelsedatoen til **Nils Olofsson** er usikker. I svaret står 1218 1850. Men da han flyttet til Norge c:a 1869 oppgir han 1/10 1849. Årstallet 1850 går igjen ved hans giftermål i 1873. Hva er riktig?

"Min" **Nils Olofsson** hadde en søster Anne Marie f 1855. Hvis hun er født i Karlunda så er jo saken oppklart.

Trond Myrvang
Elgveien 9

N-3470 SLEMMESTAD

(Oldefar = fff el aff, tippoldefar = ffff el afff).

118, Jeg søker svenske slektingar til:

Lars Larsson f 4/8 1828, d 14/5 1904 i Oslo, g m **Lisa Olsdtr** f 8/6 1829 i Pikenberg, Grums, d 24/12 1903 i Oslo.

Lars' anfader: brukaren vid Berg under Lång i Grums **Nils Jonsson** f 1726 g m **Kari Nilsdtr** f 1730. Lisas d:o: **Sven Olofsson** f 1752 i Pikenberg g m **Stina Eriksdtr** f 1740 i Portilla.

Tom Larsen
Bjerregaardsgt 51
N-0172 OSLO 1

Red har fått sig tillsänd stamtavlor med totalt c:a 100 namn, flera av dem ättlingar till Lars och Lisa, som 1879 flyttade till Oslo. Lars och söner-
// /// ■■■ i på Sagene prestgård.

I NFV (Nytt från) har tidigare efterlysts svar på Anor sökes. Nog borde väl någon efterlyshing fått svar. Vi har tidigare anmodat svararen att sända kopia av svaret till NFV. Men egentligen kanske det är frågarens "skyldighet" att dela med sig av det svar vederbörande

får. Svararen har ju redan haft portoutgifter för svaret. När Du svarar på Anor sökes, meddela i så fall frågaren om Du sändt kopia till NFV.

[21] ⇒ BOKTIPS
verket 1636-1986, Almänna förlaget 1986 (till rea-pris på Tullmuseet). 272s. En jubileumsskrift med historik från de 350 åren, bl a med beskrivning av värmländska tullstationer och bilder från Eda.

Historiken ger ett del svar på Anor sökes 406, varför det är så svårt att finna lantullinspektören **Lorenz Christoffer Borg** 1756-1761. Det är luckor för denna tid i Tullverkets arkiv på Riksarkivet. Vid det svåra ekonomiska läget 1718 arrenderades tullverksamheten ut till överdirektören för sjötullen Johan Ehrenpreus. Dessa arrenden övergick 1726 till borgarna i städerna. 1765 återgick

⇒ [28]

LANESTATISTIK ■ GRUMS

Från Grums' kulturnamnds protokoll hamtas nedanstående lanestatistik. (Folkmängden i Grums 31/12 1989 var 10199).

Objekt	K:	1987	1988	1989
Facklitteratur		17700	13200	15700
Skönlitteratur		26200	25500	23300
Barnböcker		46600	50400	44100
Mikrofilm		221	103	136
Mikrokort(SVAR)				16

Utlån av mikrokort påbörjades 1989.

Se även sid 10 & 14.

LOKALHISTORISKA DAGAR ■ BORÅS

För tredje året i rad anordnas Lokalhistoriska dagar den 27-28 oktober på Kulturhuset i Borås. Tonvikten kommer att ligga på Släktforskning, men även soldat- och emigrantforskning behandlas genom föredrag, seminarier, utställningar, rådgivning och underhållning. Arrangörer är Borås släktforskarförening, Västgöta Genealogiska Förening, Västergötlands Hembygdsförbund, Stifts- och landsbiblioteket i Skara, Länsbiblioteket i Borås samt Västra Sveriges Föreningsbank.

Bland föredragshållarna kan namnas Bror-Erik Ohlsson, Eskilstuna, Thord Bylund, Härnösand, Per Clemensson, Göteborg och Gunnar Arnborg, Gråbo, alla välkända i släktforskarkretsar och med stor kunnighet i lokalhistoriska ämnen.
Kjerstin Olofsson

27 ⇒ BOKTIPS

tullen till statlig förvaltning. Denna utarrendering kan vara en förklaring till luckorna i tullarkivet. ☐

FÖRNAMNSSTATISTIK

Anders Höglund gav med sin artikel i nummer 1990:2 om förnamn i Rudskoga uppslag till något som skulle kunna bli ytterligare en serie i bladet. Uppslaget kräver dock ett visst arbete att genomföra, så det kan inte förväntas bidra till serien så ofta. Det skulle bestå däri att beräkna förekomsten av förnamn under perioden 1850 - 1859.

I JLS-nytt nr 41, april 1990, hade jag en liknande beräkning införd gällande Fors' s:n i Jämtland. Denna "topp-lista" är inte alls lik Rudskogas. I Rudskoga låg Anders först med 25% - i Fors på 7:de plats med 5%. Bland flicknamnen låg i Rudskoga Johanna först med 22% - i Fors fanns ingen med detta namn som förstanamn under samma tid.

Här presenteras utdrag ur namnlistan

⇒ för Fors(Z):

POJKNAMN

	Enda- eller förstanamn	Andranamn
Jonas	30 st (15%)	2 st (1%)
Erik	24 st (12%)	19 st (10%)
Per, Peter	24 st (12%)	12 st (6%)
Nils	21 st (11%)	--
Salomon	14 st (7%)	--
Olof	9 st (5%)	39 st (20%)
Anders	9 st (5%)	2 st (1%)
- - -		

FLICKNAMN

	Enda- eller förstanamn	Andranamn
Brita	29 st (15%)	12 st (6%)
Anna	25 st (13%)	--
Ingrid	25 st (13%)	--
Kristina	19 st (10%)	26 st (14%)
Marta	15 st (8%)	6 st (3%)
Engla	11 st (6%)	--
Margareta	10 st (5%)	16 st (8%)
Katarina	10 st (5%)	27 st (14%)
Elisabet	2 st (1%)	21 st (11%)
- - -		
Johanna	--	5 st (3%)

Under undersökt period föddes 200 pojkar och 191 flickor i Fors.

Tills vidare lämnar jag tabellen utan kommentar. I kommande nummer kanske vi återkommer med en jämförelse - eller om någon vill komma med ytterligare sammanställningar så publicerar vi dem.

Bernhard Granholm

SVAR - AKTUELLT

Enligt notis och annons i Slakthistoriskt FORUM 3/90 är kyrkoböckerna för Stockholms stad och Hallands län konverterade. Därefter återstår Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands och Örebro län.

SAKNAR DU DIN SOCKEN?

Saknar Du inslag från Din socken i bladet? - Det kan bero på att Du inte sänt in något bidrag om just Din socken.

FEL ■ TRYCKET

Vid tryckningen av förra numret blev det dubbeltryck av sidnumreringen i flera exemplar av tidningen. Detta berodde på att trycksvärtan i siffrorna inte tålde värmen vid tryckningen. Vi beklagar det inträffade. Åtgärder för att förhindra ett upprepande kommer att vidtas. /BGm

H Ö S T E N S P R O G R A M

29 SEPT

BUSSRESA TILL

SLÄKTFORSKARDAGARNA I VÄSTERÅS

Se särskilt meddelande på sid 4

11 OKT

ANBYTARTRÄFF

FRYKSDALS HÄRAD

Gamla Badhuset i Karlstad

kl 19.00

8 NOV

ANBYTARTRÄFF

JÖSSE HÄRAD

Gamla Badhuset i Karlstad

kl 19.00

8 DEC

HÖSTMÖTE

Program meddelas senare i nr 4
av medlemsbladet

Gamla Badhuset i Karlstad

kl 14.00

SLÄKTFORSKARTRÄFF PÅ MÖLKOMS

FOLKHÖGSKOLA

16-17-18 NOV

På programmet bl a:

Etnologisk släktforskning,
släktforska i grupp eller enskilt,
domböcker,
bouppteckningar,
Värmlands finnar,
seminarium, m m.

Medverkande:

Curt Malmros, Maj-Lis Falk,
Elving Falk, Lars-Gunnar Sänder m fl.

Priset 300:-

inkluderar frukost, lunch, middag,
kaffe och 2 övernattningar.

Anmälan snarast till:

**Studieförbundet Vuxenskolan,
Distriktet, tel 054 - 18 31 45.**

Sista anmälningssdag:

20 sept.. Efter det sands information
och deltagarförteckning till
deltagarna.

V A L K O R N A !

***** | OBS! OVANSTÅENDE PROGRAM MEDDELAS ENDAST PÅ DETTA SATT. OBS! | *****

ADRESSER

Medlemskap

Lars-Gunnar Sander
Norra Berghaget
667 00 FORSHAGA

Medlemsbladet

Bernhard Granholm
Ljunggatan 39C
664 00 GRUMS

Claes-projektet

Anders Höglund
Lisas höjd 5
681 00 KRISTINEHAMN

Postgiro: 46 96 60-5

=== NÄSTA NUMMER ===

MANUSSTOPP: 1990-11-08

- * Antavla.
- * Forskarprofilen.
- * Kontobok från 1696.
- * Svenska språket (forts).
- * (Ditt bidrag).
- * Med mera. Med mera.

- SÄFFLE OTILLGÅNGLIGT -

Vi har kontaktats av en forskare med rörelsesvarigheter. Hon har på grund av trappor inte kunnat nå läsapparaterna på biblioteket i Säffle. Vi har tillfrågat bibliotekschefen hur det förhåller sig med tillgängligheten. Från Anders Hjertén har vi fått till svar: *Det är helt dant! Vi har mycket dåliga lokaler och hyser inte längre några förhoppningar att inom en snar framtid få några bättre.*

Vi vill tacka forskaren, som uppmärksammade oss på detta missförhållande. Det föranleder oss att undersöka hur det är med övriga bibliotek i landskapet. Beträffande Säffle skall vi göra vad vi kan för att påverka politikerna.

Som ett sammanträffande finner vi vid pressläggningen av NFV den 8 augusti en artikel i NWT av Mattias Carlsson med följande rubrik: (Atergivet med benäget tillstånd av NWT:s reporter).

* STYRELSEN SÖKER MEDLEMMAR FÖR DATORREGISTRERING AV FORSKARFÖRTECKNINGAR n m. *

Säffle får vänta på nytt bibliotek

(På grund av svårigheter att få tydlig kopia görs avskrift av delar av artikeln):

Säffle (NWT). Säffle har ett bibliotek som knappt rymmer böcker och ett radonhus som stadshus.

Politikerna är villiga att satsa miljardbelopp på ett utbyggt stadshus - nytt bibliotek blir en senare fråga.

- **Invånarna ser säkert hellre ett nytt bibliotek, säger kulturchef Anders Hjertén.**

Stadshus- och biblioteksfrågan är en segsliten fråga i Säffle kommun, som kostat åtskilliga arvodestimmar för grubblande politiker. Men inget konkret har egentligen hänt.

Stadshuset har fortfarande ingen ventilation, ingen handikappanpassning och för små lokaler. Biblioteket där möglet i bottenplanet nu är åtgärdat, har fortfarande inte plats för de verksamheter som önskas.

Två dyrbara projekt som måste förverkligas, förr eller senare - - -

Kultur- och bibliotekschef Anders Hjertén vill inte uttala sig om utvecklingen av biblioteksfrågan. Så här kommenterar han en situation där politikerna tvingas välja mellan stadshus och bibliotek:

- Frågar man invånarna vad de har mest glädje av svarar de förmodligen ett nytt bibliotek.

Ur Nya

Mattias Carlsson Wermlands-Tidningen 8/8 1990

NAGRA VIKTIGA DATUM

- 29/9 Bussresa till Västerås.
- 29-30/9 Riksmöte m m i Västerås.
- 11/10 Anbytarträff i Karlstad.
- 27-28/10 Lokalhistoriska dagar i Borås.
- 8/11 Anbytarträff i Karlstad.
- 16-18/11 Slaktforskarkurs i Molkom.
- 8/12 Höstmöte i Karlstad.

DETALJERAD INFORMATION [3], [4], [28] & [29]

**FORSKARPROFILER FÖR 1991 ÖNSKAS -
- BERÄTTA VARFÖR DU SLÄKTFORSKAR!**